

TK

TILASTOKESKUS

TUTKIMUKSIA

No 19

STATISTIKCENTRALEN

UNDERSÖKNINGAR

**VUODEN 1971
KUNTIEN KALLEUSTUTKIMUS**

MARRASKUU 1972
NOVEMBER

VUODEN 1971 KUNTIEN KALLEUSTUTKIMUS

ESIPUHE

Sosiaali- ja terveysministeri antoi 25.09.1970 päivätyllä kirjeellään tilastokeskuksen tehtäväksi suorittaa kuntien yleisestä kalleusluokituksista annetun lain (14/66) 3 §:n edellyttämien tietojen hankkimisen elinkustannuksista sekä tarvittavat tutkimukset kalleusluokitusta varten. Tutkimuksen tulokset saatetaan täten julkisuuteen. Aineiston käsittelyä on johtanut aktuaari Tuula Lind, joka myös on laatinut julkaisun tekstin.

EINO H. LAURILA

Paavo Grönlund

SISÄLLYSLUETTELO

	Sivu
1. JOHDANTO	1
2. KALLEUSEROJEN MITTAAMINEN	2
2.1. Elinkustannuksista	2
2.2. Indekseistä yleensä	3
2.3. Indeksikaavat	4
2.4. Valikoima- ja laatuongelma	6
2.5. Hintavaihteluiden ongelma	8
3. LASKELMISSA KÄYTETYT TIEDOT	10
3.1. Kulutusmenorakenne	10
3.2. Edustavien hyödykkeiden valinta	13
3.3. Liikkeiden valinta	16
3.4. Hintatietojen keräys	17
3.5. Asuntomenot	25
4. HINTA-AINEISTON KÄSITTELY JA KALLEUSLUKUIJEN LASKE- MINEN	31
5. TULOKSET	35

LIITETAULUT:

- I: V. 1971 kalleustutkimuksen hyödykeluettelo ja painojärjestelmä
- II: Kunnittaiset eri menetelmillä lasketut kalleusluvut tilastoalueittain
- III: Kunnittaiset kalleusluvut (koko maa = 100) menoryhmittäin
- IV: Suuralueittaiset kalleusluvut (koko maa = 100) menoryhmittäin

Lähdeluettelo

1. JOHDANTO

Työehtosopimuksissa sovittujen palkkojen sekä eräiden verovähennysten ja sosiaalisten etujen suuruus määräytyy kunnan kalleusluokan perusteella. Tämä johtuu siitä, että on haluttu ottaa huomioon elinkustannusten alueelliset erot. Näistä eroista johtuu, että saman kulutustason ylläpitämiseen tarvittavat tulot vaihtelevat alueittain. Kalleusluokituksen käytöllä pyritään siihen, että tietystä tulosta tai edusta koituisi sen saajalle likimain yhtä suuri hyöty riippumatta asuinpaikasta.

Elinkustannusten korkeuteen vaikuttavat pääasiassa tavaroiden ja palvelusten hinnat, joiden korkeus riippuu mm. kustannustekijöistä ja kilpailuolosuhteista. Esim. asuntopalvelusten kohdalla hintaerot johtuvat mm. tonttimaan hinnoissa ja rakennuskustannuksissa olevista eroista. Lisäksi alueellisiin hintaeroihin vaikuttavat kysynnän ja tarjonnan alueellinen epätasapaino. Elinkustannuseroihin vaikuttavat myös hyödykkeiden saatavuudesta ja julkisten palvelusten määrässä ja laadussa olevat erot.

Alueiden väliset kalleuserot saattavat muuttua ajan kuluessa, kun elinkeinorakenteessa, taajama-asteessa, liikenneyhteyksissä ja jakeluverkostoissa tapahtuu muutoksia, joten kalleusluokitusta on ajoittain tarkistettava. Laissa kuntien yleisestä kalleusluokituksesta (14/66) säädetään tällainen tarkistus suoritettavaksi vuoden 1972 loppuun mennessä. Kalleusluokituksen uudistamiseksi on tilastokeskuksessa suoritettu kalleustutkimus, jossa on selvitetty tietyn kulutustason ylläpitämisen kustannukset maan eri kunnissa. Tutkimus koski vuotta 1971.

2. KALLEUSEROJEN MITTAAMINEN

2.1. Elinkustannuksista

Kalleustutkimuksen tarkoituksena on luoda pohja kalleusluokittelulle, joka kuvastaa elinkustannusten kalleudessa eri kuntien välillä olevia eroja. Näiden erojen mittaamiseksi tulisi pyrkiä ottamaan huomioon markkinoilla tarjottujen hyödykkeiden hintojen ja niiden kulutuksen lisäksi myös hyödykkeiden saatavuus, julkisten palvelusten määrä ja laatu sekä ilmastollisten seikkojen vaikutus.

Julkisten palvelusten hinnoissa olevat erot pystytään selvittämään vain kuluttajien niistä suoranaisesti maksamien hintojen osalta. Verojen määrässä asukasta kohti olevia alueittaisia eroja ei tutkimuksessa ole otettu huomioon, sillä veroja ei voida pitää elinkustannuksina, vaan ne vaikuttavat samoin kuin muutkin maksetut ja saadut tulonsiirrot kulutukseen käytettävissä olevien tulojen suuruuteen.

Elinkustannusten käsite on edellä mainittujen vaikeuksien vuoksi tutkimuksessa rajoitettu markkinoilla tarjottujen tavaroiden ja palvelusten kulutukseen ja niiden hintoihin. Elinkustannusten eroja laskettaessa huomioon on otettu vain yksityiseen kulutukseen kuuluvat hyödykkeet, jotka ovat rahassa mitattavia.

Hintatasossa ei tule näkyviin kaikkia väestön elinkustannusten korkeuteen vaikuttavia tekijöitä, jotka periaatteessa tulisi sisällyttää kalleuslukulaskelmiin. Tällaisia paikallisia lisäkustannuksia ovat pitkistä työ-, koulu-, lääkäri-, ostos- yms. matkoista aiheutuneet kustannukset. Näiden suhteelliseen merkitykseen vaikuttavat olennaisesti kunnan elinkeinorakenne ja asutuksen jakautuminen kunnan alueellisen laajuuden ja liikenneyhteyksien lisäksi. Tutkimuksessa selvitettiin eri kulkuvälineiden käyttämisestä aiheutuneet kustannukset maan eri osissa. Tietoja pitkistä etäisyyksistä aiheutuvista kunnittaisista keskimääräisistä kustannuksista ei kuitenkaan ollut saatavilla. Näin ollen matkoista aiheutuneet lisäkustannukset eivät sisälly tutkimukseen täydessä laajuudessa.

Ilmastolliset erot vaikuttavat myös eräiden menoryhmien kohdalla kalleuseroihin. Lämmityskustannusten kohdalla otettiin laskelmissa huomioon paitsi lämmitysaineiden hinnoissa olevat erot myös lämmön tarpeessa olevat erot. Muiden menoryhmien osalta ilmastollisia eroja ei ole otettu huomioon.

2.2. Indekseistä yleensä

Yksityiseen kulutukseen kuuluu hyvin laaja joukko tavaroita ja palveluksia, joiden laatu vaihtelee. Lisäksi väestön kulutustotumukset ja tarjolla olevat hyödykevalikoimat vaihtelevat alueittain. Nämä kaikki seikat tulisi pyrkiä ottamaan huomioon indeksilaskelmissa, jotta kullekin kunnalle saataisiin keskenään vertailukelpoinen kalleuserojen mitta.

Indeksilukujen taloudellinen teoria perustuu kuluttajien valintateoriaan. Tavoitteena alueellisissa hintavertailuissa on löytää mitta, jota voidaan käyttää hyväksi arvioitaessa, millä tuloilla alueen A kuluttaja voi saavuttaa saman tarpeiden tyydytyksen tason kuin kuluttaja alueella B tietyillä tuloilla.

Kuluttaja voi saavuttaa saman tarpeiden tyydytyksen tason erilaisilla hyödykevalikoimilla tulon ollessa annettu. Nämä kaikki ajateltavissa olevat hyödykevalikoimat muodostavat kuluttajan indifferenssitason. Tarpeiden tyydytyksen tason pysyessä ennallaan saadaan teoreettisesti oikea hintaindeksi vertaamalla tämän tason edellyttämiä tuloja kahdessa hintatilanteessa. Indeksillä kuvaa paljonko tietyn tarpeiden tyydytyksen tason ylläpitäminen maksaa hintojen muuttuessa. Voidaan myös sanoa, että alueellisessa vertailussa indeksi ilmaisee alhaisimmat kustannukset, joilla tietty indifferenssitaso on alueella A saavutettavissa verrattuna alueeseen B.

Indeksin arvoon eivät vaikuta vain hintojen muutokset, vaan myös indifferenssitasojen muoto ja sijainti. Nämä tasot ovat eri kuluttajilla erilaiset eikä oletus, että kuluttajien indifferenssitasot ovat yhtenevät, pidä paikkaansa.

Näiden tekijöiden huomioon ottaminen indeksilaskelmissa edellyttäisi tietoja kuluttajien indifferenssitasoista. Toisaalta laskelmat liittyisivät vain yhteen kuluttajaan, kun taas käytännössä ollaan kiinnostuneita väestöryhmiä koskevista indekseistä. Yksilöiden indifferenssitasoista ei kuitenkaan ole riittävästi tietoja saatavissa, eikä myöskään ole kehitetty menetelmää, jolla yksityisten kuluttajien tiedot aggregoitaisiin koskemaan suurempaa ryhmää.

Konkreettisia indeksilaskelmia varten on näin ollen kehitettävä teoreettisten indeksien likiarvot ts. indeksikaavat, jotka ovat suoraan empiirisestä aineistosta laskettavissa. ¹⁾

2.3. Indeksikaavat

Tarpeiden tyydytyksen tason empiirisenä vastineena voidaan käyttää kotitalouksien kulutusmenoja tai väestöryhmän kohdalla keskimääräisiä kulutusmenoja ruokakuntaa kohden. Alueellisissa vertailuissa indeksilauseke sisältää tällöin tietyn kulutustason ylläpitämisestä aiheutuvien kustannusten vertailun esim. kahden kunnan kesken. Kuntaa, jonka kustannuksia verrataan, kutsutaan vertailupaikkakunnaksi ja kuntaa, johon verrataan peruspaikkakunnaksi.

Laspeyres'in tyyppisessä indeksissä verrataan peruspaikkakunnan kulutustason mukaisia kustannuksia kummallakin alueella. Vertailu voidaan suorittaa myös vertailupaikkakunnan kulutustasoon perustuvana, jolloin on kyseessä Paaschen tyyppinen indeksi.

Alueitten A ja B välinen Laspeyres'in indeksi mittaa elinkustannusten muutosta, kun ajatellaan ruokakunnan muuttavan alueelta A alueelle B ja pitävän kulutusmenorakenteensa muuttumattomana. Paaschen indeksissä taas ajatellaan ruokakunnan kulutusrakenteen muuttuvan alueen B kulutusrakennetta vastaavaksi.

---

1) Tarkemmin indeksiteoriaa on selvitetty Tilastokeskuksen tutkimuksia sarjassa N:o 16, Antti Somervuori: Elinkustannusten ja reaalityulojen alueelliset erot Suomessa, maaliskuu 1972.

Teoreettisesti molemmat indeksit ovat samanarvoisia. Laspeyres'in indeksi antaa tulokseksi jonkin verran liian suuret erot paikkakuntien välillä ja Paaschen indeksi taas liian pienet erot. Kalleuslukujen ns. peruslaskelmassa pyrittiin tämä ottamaan huomioon siten, että kulutusmenorakenteeksi valittiin koko maan keskimääräiset hinnat. Indeksikaavana käytettiin Laspeyres'in tyyppistä indeksikaavaa, joka on käytännössä sopiva laskelmiin, koska vertailuissa voidaan aina käyttää samaa kulutusmenojakaumaa. Paaschen indeksi edellyttää jokaisessa vertailussa eri kulutusmenorakennetta, jota yksittäisten kuntien osalta ei ole tiedossa.

Oletetaan, että kulutus käsittää N kappaletta hyödykkeitä vertailualueella 1 ja perusalueella 0. Hyödykkeen i ($i = 1 \dots N$) hintaa ja määrää vertailualueella merkitään P_{i1} ja q_{i1} ja vastaavasti peruspaikkakunnalla P_{i0} ja q_{i0} . Tällöin voidaan Laspeyres'in indeksi kirjoittaa seuraavaan muotoon

$$I_{01} = \frac{\sum_{i=1}^N q_{i0} P_{i1}}{\sum_{i=1}^N q_{i0} P_{i0}} \quad (2.1)$$

Jos hyödykkeen i kulutusmeno-osuutta merkitään peruspaikkakunnalla a_{i0} , voidaan kaava muuntaa seuraavaan muotoon:

$$I_{01} = \frac{\sum_{i=1}^N q_{i0} P_{i0} \frac{P_{i1}}{P_{i0}}}{\sum_{i=1}^N q_{i0} P_{i0}} = \sum_{i=1}^N a_{i0} \cdot \frac{P_{i1}}{P_{i0}} \quad (2.2)$$

Laskelmissa käytetään kaavaa (2.2), jonka mukaisesti hyödykkeiden hintoja vertailupaikkakunnalla verrataan vastaaviin peruspaikkakunnan hintoihin ja hintasuhteet painotetaan ko. hyödykkeiden peruspaikkakunnan kulutusmeno-osuuksilla kalleusluvuiksi. Jos saatu tulos on esim. 90 merkitsee se, että vertailualueen 1 hintataso on keskimäärin n. 10 % alhaisempi kuin perusalueen 0 hintataso.

Perusalueena voidaan käyttää periaatteessa mitä vertailussa mukana olevaa aluetta tahansa. Myös useamman alueen ryhmää tai koko maata voidaan käyttää vertailun perustana kuten kalleustutkimuksen peruslaskelmassa meneteltiin.

Eräissä tapauksissa olisi ehkä kuitenkin jollain tavoin syytä ottaa huomioon se, että kulutusmenojen rakenne sopeutuu jossain määrin hinta- ja tulotason sekä muiden paikallisten olosuhteiden mukaan. Tästä syystä on indeksilaskelmia suoritettu myös eräiden vaihtoehtoisten laskelmien mukaan, joissa on huomioitu kulutuksen alueittaisia rakenne-eroja. Indeksejä, joita näissä laskelmissa on käytetty selvitetään tarkemmin edempänä luvussa 4. Ne perustuvat kuitenkin edellä esitettyjen indeksien sovellutuksiin.

2.4. Valikoima- ja laatuongelma

Indeksilaskelmat voidaan suorittaa suoraan edellä esitettyjen indeksikaavojen perusteella, jos kaikkien kulutusmenojen osalta on saatavissa riittävästi laadultaan samanlaisten hyödykkeiden hintatietoja kustakin kunnasta. Käytännössä näin ei kuitenkaan ole välttämättä laita, vaan tavaravalikoimissa saattaa olla suuria-kin laadullisia eroja. Tässä aiheutuvat kaikkein vaikeimmat ongelmat indeksilaskelmissa.

Tavoitteena on, että hyödykenimikkeet, joista hintatietoja kerätään, määritellään niin tarkasti, ettei laatueroja pääse syntymään. Tällöin kuitenkin on ilmeistä, että kaikkia hintatietoja ei saada joka alueelta, vaan osa hintatiedoista puuttuu nimikkeen edellyttämän laadun puuttuessa joiltakin alueilta. Tällöin ei

indeksi ole laskettavissa samanlaisen kulutustason pohjalta, paitsi jos laskelmat rajoitetaan hyödykkeisiin, joista hintatiedot on kaikkien alueiden osalta saatu. Tämä voi tapahtua joko muuttamatta painorakennetta tai lisäämällä niiden hyödykkeiden painot, joista hintatieto puuttuu, muiden hyödykkeiden kulutusmeno-osuuksiin. Jos painorakennetta ei muuteta, oletetaan, että puuttuvien hyödykkeiden hintojen suhde olisi sama kuin niiden hyödykkeiden hintasuhde keskimäärin, joista hinnat on saatu. Jälkimmäisessä tapauksessa oletetaan, että hintasuhde olisi ollut sama kuin sen hyödykkeen hintojen suhde, jonka kulutusmeno-osuuteen paino lisättiin.

Eräs tapa laatu- ja valikoimaongelman ratkaisemiseksi käytännössä on, että tavaranimikkeet määritellään sen verran väljästi, että taataan hintatietojen saanti kaikilta niiltä alueilta, joissa hyödykkeitä on myytävänä. Hyödykkeiden välillä saattaa tällöin esiintyä laatueroja, joiden vaikutus on pyrittävä eliminoimaan laskelmia suoritettaessa.

Laatuerojen eliminoiminen voi tapahtua siten, että pyritään arvioimaan kertoimia, jotka kuvaavat hyödykkeen eri laatujen välistä suhdetta. Laatueroja voidaan tarkastella, joko hyödykkeen teknisten ominaisuuksien tai kuluttajan arvostusten mukaan. Hyödykkeiden, jotka kuluttajan kannalta ovat laadullisesti yhtäläisiä, ei välttämättä tarvitse olla teknisiltä ominaisuuksiltaan täysin samankaltaisia. Käytännöllisistä syistä laatuero on pyrittävä poistamaan perustuen laatujen kvantifioitavissa oleviin ominaisuuksiin, kuten teknisiin ominaisuuksiin tai eri laatujen hintasuhteisiin. Hintoina voidaan käyttää tuotantokustannushintoja tai kaupan osto- tai myyntihintoja.

Hyödykkeen hintaan vaikuttavat hyvin monet laatutekijät, mikä suuremmalla mikä pienemmällä painolla. Laatua on hyvin vaikea ilmaista yhden ominaisuuden avulla. Eräs tapa laatuerojen eliminoimiseksi ja hinnan ja laatutekijöiden välisten suhteiden selvittämiseksi olisi regressiomenetelmän käyttö. Tällöin tutkittaisiin, mitkä ominaisuudet vaikuttavat milläkin osuudella hyödykkeen

hintaan. Kullekin laadulle voitaisiin näin laskea sen ominaisuuksien edellyttämä laskennallinen hinta, johon verrataan hyödykkeen todellista hintaa. Regressiomenetelmää sovelletaan perusaineiston puuttumisen ja menetelmän suuritöisyyden vuoksi vain vuokra-asuntojen kohdalla.

Eri laatuisten hyödykkeiden hintasuhteiden korjaamisessa voitaisiin myös, silloin kun se on mahdollista, käyttää yhtä kvantifioitavissa olevaa laatutekijää, jonka katsotaan ratkaisevasti vaikuttavan hyödykkeen hintaan. Useimmissa tapauksissa tällöin kuitenkin yksinkertaistetaan laadun ja hinnan välistä suhdetta liikaa.

Tavanomainen menettely, jota myös kuluttajan hintaindeksissä sovelletaan, perustuu siihen, että kutakin laatua tarkastellaan eri hyödykkeenä. Hintasuhde lasketaan vertaamalla vertailu- ja peruspaikkakunnan samojen laatujen hintoja. Tämä edellyttää, että peruspaikkakunnalta on saatavissa kaikkien esiintyvien laatujen hinnat. Jos vertailupaikkakunnalta puuttuu hintatieto jostain laadusta, oletetaan hintasuhde samaksi kuin muiden laatujen hintasuhde. Koska laaduttaisista kulutusmeno-osuuksista ei ole saatavissa tietoja jaetaan koko hyödykkeen kulutusmeno-osuus laatujen lukumäärällä. Hintatiedon puuttuessa siirretään ko. laadun paino muiden laatujen painoihin. Tätä menetelmää on kalleustutkimuksessa pääasiassa käytetty laatuerojen huomioon ottamiseksi.

2.5. Hintavaihteluiden ongelma

Kalleustutkimusten hinta-aineisto kerätään yleensä yhdeltä melko lyhyeltä ajanjaksolta, jolloin pitkällä aikavälillä tapahtuvat kalleussuhteiden muutokset jäävät huomioon ottamatta. Tällaiset hintasuhteiden rakennemuutokset tapahtunevat kuitenkin melko hitaasti. Yksittäisten alueiden kohdalla saattavat tulokset sen sijaan vanhentua nopeastikin, jos paikalliset olosuhteet muuttuvat nopeasti. Jos kalleusluvut perustuisivat usean ajankohdan hintatietoihin, tulisivat nämä seikat osittain otetuksi huomioon. Tarkoituksenmukaisinta lienee kuitenkin, että yksittäisten kuntien kalleusluokkia tarkistetaan yleisten koko maata koskevien kalleustutkimusten välillä erikseen, jos tarvetta ilmenee.

Hintatietojen keräämisajankohtaa valittaessa on kuitenkin otettava huomioon eräiden hyödykkeiden hinnoissa esiintyvät kausivaihtelut. Tietojen keruu on pyrittävä suorittamaan kaikilla alueilla saman kausivaiheen aikana sekä ajankohtana, jolloin nopeita hintatason muutoksia ei tapahdu.

Tämän tutkimuksen kohdalla hintatiedustelun ajankohdaksi valittiin alkusyksy, koska lakisääteinen vuokratiedustelu, jonka tietoja käytettiin asumiskustannusten selvittämiseen, suoritetaan vuosittain syyskuussa.

Paitsi kausivaihteluista johtuvat hintavaihtelut on myös eräät tilapäiset ja satunnaiset hintojen heilahtelut pyrittävä eliminoidaan, jotta tutkimustulosten voitaisiin katsoa kuvaavan eri alueiden välisiä kalleuseroja pitkällä aikavälillä. Monissa tapauksissa ei hyödykkeen ns. ohjehinta tai listahinta ole sama kuin hinta, jolla kuluttaja voi tavaran tai palveluksen ostaa. Tavoitteena tutkimuksessa oli selvittää hinnat, joita kuluttajat todellisuudessa joutuvat maksamaan käteiskaupassa. Näin ollen huomioon on otettava kassa- yms. alennukset sekä erikoistarjoukset. Sen sijaan alennukset, jotka johtuvat hyödykkeen huonommasta laadusta, määrälennukset sekä alennukset, joita myönnetään vain osalle kuluttajia, jätetään huomioon ottamatta.

Hyödykkeen hinta vaihtelee saman kunnan eri ostopaikoissa vaikka laatu on sama. Tämän johdosta on hyödykkeen hinta alueella laskettava eri myyntipisteiden hintojen keskiarvona. Periaatteessa tulisi keskiarvo laskea painotettuna ko. hyödykkeen myymäläkohtaisilla myyntimäärillä. Käytännössä ei kuitenkaan näin tarkkoja myyntitietoja ole saatavissa. Yritysrekisteri sisälsi tutkimusta suunniteltaessa tiedot vähittäiskaupan myymälöistä kunnittain, niiden toimialasta ja kokonaisliikevaihdosta vuodelta 1968. Näitä tietoja hyväksikäyttämällä pyrittiin liikeyritysnäytettä poimitaessa siihen, että näytteeseen valituista myymälöistä kerättyjen hyödykkeittäisten hintatietojen keskiarvo olisi mahdollisimman hyvä hyödykkeen todellisen painotetun keskihinnan likiarvo.

Jos liikkeen todennäköisyys tulla otokseen on suhteessa liikevaihdon suuruuteen, voidaan painottamatonta keskiarvoa pitää painotetun keskiarvon likiarvona, joka on sitä luotettavampi mitä vähemmän hyödykkeen hinnat alueella vaihtelevat ja/tai mitä paremmin liikkeen valintatodennäköisyys muihin myymälöihin verrattuna käy yksiin hyödykkeen myyntiosuuden kanssa. Käytännöllisistä syistä ei näitä periaatteita voitu kauttaaltaan noudattaa. Liikkeiden poimintaa on tarkemmin selvitetty luvussa 3.3.

3. INDEKSILASKELMISSA TARVITTAVAT TIEDOT

3.1. Kulutusmenorakenne

Indeksilaskelmien suorittamiseksi tarvitaan paitsi tiedot kulutukseen sisältyvien hyödykkeiden hinnoista myös tiedot kuluttajien keskimääräisistä kulutusmenoista ja niiden jakautumisesta eri menoryhmiin. Yksityiskohtaisella kulutusmenorakenteella painotetaan hintasuhteet kalleusluvuiksi.

Painorakenteeksi voidaan periaatteessa valita minkä hyvänsä vertailussa mukana olevan alueen väestön kulutusmenobudjetti tai useamman alueen keskimääräinen budjetti. Puhtaan Paaschen indeksin laskeminen edellyttää tietoja jokaisen alueen kulutusmenorakenteesta.

Vuoden 1963 kalleustutkimuksessa ¹⁾ käytettiin yhtä painorakennetta, joka perustui lähinnä vuosien 1955/56 palkansaajaruokakuntien kulutusta kaupungeissa ja kauppaloissa koskeneeseen kulutustutkimukseen. Painoina käytettiin koko maan keskimääräisiä vuosikulutusmääriä. Hintoja verrattiin Helsingin hintoihin.

Tässä tutkimuksessa käytetyt painorakenteet perustuvat vuoden 1966 kotitaloustiedustelun kulutusmenotietoihin. Kalleusluvut laskettiin kolmella vaihtoehtoisella tavalla käyttäen eri alueiden kulutusmenorakenteita. Laskelmien tulokset kuvaavat myös, missä määrin painorakenteissa olevat erot vaikuttavat kalleuslukuihin.

---

1) Vuoden 1963 kalleusluokituskomitean mietintö, Komiteamietintö 1964: A 11.

Indeksilaskelmat suoritettiin käyttäen sekä koko maan että Helsingin keskimääräistä kulutusmenorakennetta. Kalleusluvut laskettiin myös käyttäen suuralueiden kulutusmenorakennetta. Suuralueet on saatu yhdistelemällä virallisessa tilastossa käytettyjä tilastoalueita ¹⁾. Kunkin suuralueen kaupunkeja ja kauppaloita sekä maalaiskuntia on tarkasteltu erikseen.

V. 1966 kotitaloustiedustelussa selvitettiin n. 4 800 otannalla poimitun ruokakunnan kulutusmenot. Tutkimus kohdistui sekä asutuskeskuksiin että maaseutuun ja koski kaikkia väestöryhmiä. Tiedot on kerätty yhdistettyä tilinpito- ja haastattelumenetelmää käyttäen. Kulutukseen on tutkimuksessa luettu kaikki erilaisten tavaroiden ja palvelusten hankkimisesta kotitalouksille aiheutuneet menot lukuunottamatta rakennusten ja maan ostoja sekä elinkeinon ja ammatin harjoittamisesta aiheutuneita kustannuksia. Varsinaisten rahamenojen lisäksi on kulutukseksi katsottu myös kotitalouksien itse tuottamien tuotteiden käyttö, saadut luontaisedut ja asuntoetu. Kulutusnimikkeistö käsittää kaikkiaan yli 600 nimikettä.

Tutkimuksen tuloksena on saatu yksityiskohtaisia tietoja ruokakuntien kulutustottumuksista mm. väestöryhmittäin ja alueittain. Alueittaiset kulutusmenorakenteet on laskettu suuralueittain erikseen kaupungeille ja kauppaloille sekä maalaiskunnille. Kunnittaisia kulutusmenoja ei otoksen pienuuden vuoksi ole voitu laskea.

<u>1) Etelä-Suomi</u>	<u>Väli-Suomi</u>	<u>Pohjois-Suomi</u>
Uusimaa	Keski-Suomi	Pohjois-Pohjanmaa
Varsinais-Suomi	Etelä-Savo	Kainuu
Ahvenanmaa	Pohjois-Savo	Lappi
Satakunta	Pohjois-Karjala	
Etelä-Häme	Etelä-Pohjanmaa	
Tammermaa	Keski-Pohjanmaa	
Kaakkois-Suomi		

Kotitaloustiedustelun voidaan katsoa antavan varsin luotettavan pohjan erilaisille indeksilaskelmille. Siitä saatuja tietoja on mm. käytetty kuluttajan hintaindeksin laadinnassa. Eräiden kulumenoerien kohdalla on kuitenkin suoritettu tarkistuksia. Kulutustutkimuksen on yleensä todettu antavan liian alhaisia arvoja mm. alkoholi- ja tupakkamenoista. Nämä tiedot on korjattu Oy Alko Ab:n ja tupakan valmisteveroa koskevien tietojen mukaisiksi. Lisäksi on kestokulutustavaroiden kohdalla kulumenoerät nettoitettu siten, että uusien tavaroiden ostoista on vähennetty vastaavien vanhojen tavaroiden myynnistä saadut tulot. Näin korjattuja kulumenorakenteita on käytetty myös tässä kalleustutkimuksessa.

On ilmeistä, että vuoden 1966 jälkeen on tapahtunut kulumustavoissa ja kulumuksen rakenteessa muutoksia. Näistä muutoksista ei kuitenkaan ole käytettävissä riittävän yksityiskohtaisia tietoja. Jotta vuotta 1966 koskevat tiedot voitaisiin korottaa vuoden 1971 tasolle, tarvittaisiin tietoja hyödykkeiden hinta- ja tulojoustoista sekä muista kulumuksen rakenteeseen vaikuttavista tekijöistä. Pelkillä hintasuhteilla korottaminen johtaisi kulumusmenorakenteen vääristymiseen todellisuutta vastaamattomaksi. Koska kulumusmenorakenteen mahdolliset virheellisyudet kohdistuvat kaikkiin kuntiin samalla tavoin, on tasokorjauksesta luovuttu.

Taulukossa 1 on esitetty kalleustutkimuksessa käytetyt hyödykeryhmittäiset kulumusmeno-osuudet suuralueittain. Ryhmittely on sama kuin kuluttajan hintaindeksissä. Menoryhmittäiset ja hyödykekohtaiset painot on esitetty liitteessä I.

Kuten taulukosta 1 voidaan nähdä, vaihtelee kulumusmenojen rakenne maan eri osissa. Suurimmat erot rakenteessa ovat ravinto- ja asuntomenojen kohdalla. Maalaiskunnissa ravintomenojen osuus on korkeampi kuin kaupungeissa ja kauppaloissa. Asuntomenojen kohdalla taas on päinvastoin. Valo- ja lämpömenojen osuudet ovat maalaiskunnissa korkeammat kuin kaupungeissa ja kauppaloissa. Tämä johtuu ainakin osittain siitä, että pääosassa osake- ja vuokrahuoneistoja ei lämpömenoja ole pystytty erottamaan yhtiö-

vastikkeesta tai maksetusta vuokrasta omaksi ryhmäkseen, vaan ne sisältyvät asuntomenoihin. Tällaisten asuntojen osuus asuntokannasta on kaupungeissa ja kauppaloissa huomattavasti suurempi kuin maalaiskunnissa. Muiden päämenoryhmien kohdalla ei aivan näin selviä eroja esiinny maan eri osien välillä.

3.2. Edustavien hyödykkeiden valinta

Kalleuseroja tutkittaessa ei ole tarpeen kerätä hintatietoja kaikista yksityiseen kulutukseen kuuluvista hyödykkeistä. Hyödykevalikoimasta valitaan ns. edustavat hyödykkeet, joiden hintatiedot kerätään ja joiden hintojen katsotaan kuvastavan edustamansa hyödykeryhmän hintoja.

Eräs mahdollisuus edustavien hyödykkeiden valitsemiseksi on käyttää jotain otantamenetelmää. Hyödykkeen valitsemistodennäköisyyteen vaikuttavina tekijöinä olisi otettava huomioon hyödykkeen kulutusmeno-osuus sekä alueiden välisten hintaerojen suuruus.

Yleensä hyödykkeet kuitenkin valitaan käytännöllisistä syistä harkinnanvaraisesti. Näin tehtiin tässäkin tutkimuksessa. Valintaperusteena käytettiin ensisijaisesti kulutusmeno-osuutta. Tämän lisäksi pyrittiin ottamaan huomioon se, että valitun hyödykkeen tulisi kuvastaa myös muiden samaan ryhmään kuuluvien hyödykkeiden hintaeroja, että hyödykkeestä on saatavissa tarkka hintatieto samoin kuin se, että hyödyke on laatunsa puolesta määriteltävissä. Lisäksi hyödykkeiksi valittiin vain tavaroita ja palveluksia, jotka ovat yleisesti saatavilla maan eri osissa.

Edustaviksi hyödykkeiksi ei valittu tuotteita, joiden kohdalla ei alueellisia hintaeroja esiinny tai ne ovat pieniä tai hyvin hankalasti selvitetävissä. Tällaisia tavaroita olivat mm. alkoholi-juomat, uudet autot, tupakka, finanssipalvelukset, lääkkeet, kotitalouspalvelukset, luontaisetuna saadut tavarat ja palvelukset sekä lehdet. Näiden hyödykkeiden painot otettiin huomioon vakioerässä.

Taulukko 1. Kulutusmenojen rakenne menoryhmittäin ja suuralueittain 1) v. 1966, %/o

Menoryhmä	Etelä-Suomi			Väli-Suomi		Pohjois-Suomi		Koko maa
	Helsinki	muut kaupunkit & kauppalat	maalaiskunnat	kaupunkit & kauppalat	maalaiskunnat	kaupunkit & kauppalat	maalaiskunnat	
Ravinto	20.34	25.72	32.36	26.86	35.61	25.49	34.01	28.28
Juomat ja tupakka	9.29	7.67	6.63	7.95	5.69	8.55	6.37	7.41
Vaatetus ja jalkineet	9.36	9.56	8.95	9.73	9.28	10.38	9.59	9.41
Asunto	21.56	17.61	13.01	18.15	11.64	17.32	10.30	16.04
Valo ja lämpö	1.58	2.98	4.90	2.96	5.91	2.80	4.93	3.70
Kotitalouskalusto, - tarvikkeet ja - palvelukset	5.95	6.42	5.10	6.56	5.24	6.10	5.87	5.83
Liikenne	13.16	12.17	14.55	11.05	13.41	12.46	14.55	13.08
Virkistys, hovit ja koulutus	6.87	6.98	6.28	6.48	5.85	7.00	5.45	6.50
Muut tav. ja palv.	11.89	10.89	8.22	10.26	7.37	9.90	8.93	5.75
Yhteensä	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
Kulutusmenot ruokakuntaa kohti, mk	13 139	11 927	9 921	11 131	10 045	11 710	11 141	11 162

1) Aluejako esitetty sivulla 11.

Hyödykkeiden poiminta suoritettiin v:n 1966 kotitaloustiedustelun kulutusmenonimikkeistön perusteella. Näytteen kokoa määriteltäessä on pyrittävä siihen, että hyödykkeet mahdollisimman hyvin kattavat koko tavaravalikoiman. Vuoden 1963 kalleustutkimuksessa hintatiedot kerättiin 72 tavarasta ja palveluksesta. Ruotsin kalleustutkimuksessa ¹⁾ hyödykkeitä oli kaikkiaan 163. Kuluttajan hintaindeksissä nimikkeitä on huomattavasti enemmän, mutta asiamiesten välityksellä hintatiedot kerätään 137 tuotteesta. Saman suuruinen nimikkeistö katsottiin sopivaksi kalleustutkimuksessakin. Kustakin menoryhmästä valittiin hyödykkeitä suhteessa menoryhmän kulutusmeno-osuuteen.

Niiden hyödykkeiden kohdalla, jotka ovat mukana myös kuluttajan hintaindeksissä, käytettiin laatumääreinä samoja jo käytössä olleita määrittelyjä. Uusien hyödykkeiden kohdalla pyrittiin nimikemäärittelyyn sen sijaan kiinnittämään erityistä huomiota, jotta laatueroit saataisiin eliminoiduiksi.

Hyödyke voidaan määritellä joko niin, että luetellaan tavaran laatuominaisuudet, esim. miesten puolitakki, vuotanappaa, suora malli, yksirivinen napitus, vyöllinen koko 50-52, tai niin, että määritellään tuotemerkin tai tuotenimikkeen tarkkuudella, esim. miesten makkatakki, Friitalan malli nro 0598. Edellisessä tapauksessa on odotettavissa, että hyödykkeiden välillä on laatueroja, jälkimmäisessä tapauksessa taas, että maan kaikissa osissa ei ole ko. mallia tarjolla. Sikäli kuin se hyödykkeen luonteen huomioon ottaen oli mahdollista pyrittiin määrittelyssä antamaan merkkivaihtoehtoja, joista hintatiedot oli kerättävä. Jos lomakkeessa mainittua merkkiä ei ollut tarjolla, pyydettiin asiamiestä ilmoittamaan merkki, jota hintatieto koski.

Eräiden hyödykeryhmien, kuten vaatteiden ja huonekalujen kohdalla, tuottajien ja merkkien erittäin suuren määrän johdosta tämä ei kuitenkaan ollut mahdollista. Tällöin nimike määriteltiin laatuominaisuuksien avulla.

---

1) Dyrortsundersökningen 1964, Metodbeskrivning, Del 1, Statistiska centralbyrån, Stockholm.

3. Liikkeiden valinta

Aiemmassa vuoden 1963 kalleustutkimuksessa ei etukäteen valittu liikkeitä, joista kunnan hintatiedot kerättiin, vaan liikkeiden valinta oli hintojen kerääjän harkittavissa. Nyt poimittiin kaupaliikkeistä näyte kunnittain, jotta kunnan hintatasosta saataisiin parhaat mahdolliset likiarvot. Valinnan perusteella laaditut myymäläluettelot auttoivat asiamiehiä hintojen keruussa.

Näyte poimittiin harkinnanvaraisesti v. 1968 liikeyritysrekisteristä. Valinta suoritettiin toimialoittain. Kunkin toimialan liikkeistä valittiin kokonaisliikevaihdoltaan suurimmat siten, että myymälöitä tuli kustakin kunnan huomattavasta taajamasta mukaan näytteeseen. Lisäksi pyrittiin ottamaan sekä yksityisiä että osuustoiminnallisia liikkeitä.

Valittujen myymälöiden toimialakohtainen lukumäärä riippui kunnan väkiluvusta ja kuntamuodosta seuraavasti:

Väkiluku 1)	Myymlöiden lukumäärä toimialaa kohti	
	Kaupungit ja kauppalat	Maalaiskunnat
alle 5 000	4	3
5 000 - 9 999	6	4
10 000 - 19 999	7	6
20 000 - 49 999	10	8
50 000 - 199 999	15	15
yli 199 999	20	-

1) Väkilukutieto 01.01.71

Siinä tapauksessa, että kunnassa oli vähemmän ko. toimialan myymälöitä kuin taulukko edellytti, otettiin kaikki luetteloon mukaan. Myymälänäyte käsitti n. 13 000 myymälää. Näistä kaikki eivät tosin enää olleet toiminnassa. Toimintansa lopettaneiden liikkeiden tilalle asiamiehet valitsivat toisen myymälän.

3.4. Hintatietojen keräys

Suurin osa hinta-aineistosta kerättiin asiamiesten välityksellä eri kunnista. Osa tiedoista saatiin suoraan tuottajilta, keskusliikkeiltä tai tuottajajärjestöiltä yms. Vuokrissa olevat alueelliset erot selvitettiin vuokratiedustelun pohjalta. Vuokratiedustelu suoritettiin syyskuulta 1971.

Kunnittaisten hintatietojen keräämiseksi tarvittavan asiamiesveroston luomiseksi tilastokeskus kääntyi Maatalouskeskusten Liiton ja Svenska Lantbrukssällskapetens Förbundin puoleen. Näiden liittojen maatalouskeskusten alaiset kotitalous- ja maatalousneuvojaverkostot kattavat koko maan ja tätä verkostoa on käytetty mm. 1966 ja 1971 kotitaloustiedustelun tietojenkeruutehtävissä. Hinta-asiamiehiä oli kaikkiaan n. 180.

Asiamiesten koulutus tapahtui ensisijaisesti tarkkojen kirjallisten ohjeiden perusteella. Ruotsinkielisten alueiden asiamiehille järjestettiin lisäksi lyhyt koulutustilaisuus samoin kuin suomenkielisten maatalouskeskusten piirikonsulenteille. Piirikonsulentit opastivat tilastokeskuksen ohella asiamiehiä, valvoivat lomakkeiden palauttamisen ja esitarkastivat, että ne olivat asianmukaisesti täytetyt. Lisäksi keräyksen alettua, oltiin tilastokeskuksesta yhteydessä erittäin moniin asiamiehiin puhelimitse, jolloin välittömästi selvitettiin syntyneet epäselvyydet. Liikerytysnäyttöeseen kuuluville yrityksille oli lisäksi lähetetty edeltä käsin kirje, jossa tiedotettiin hintakeräyksestä.

Hintatiedustelu ajoitettiin syys-, lokakuun vaihteeseen aikavälille 27.09.-13.10.71. Asiamiehet keräsivät hintatiedot henkilökohtaisesti kauppaliikkeistä yleensä myymälähenkilökunnan avustuksella. Jos kyseessä oli erikoisliike ja hintatieto haluttiin vain yhdestä tai muutamasta hyödykkeestä, tieto voitiin kysyä myös puhelimitse.

Hintatietojen lisäksi pyydettiin asiamieheltä lisäselvityksiä siinä tapauksessa, että lomakkeen määritelmän mukaista tuotetta ei ollut tarjolla. Tällöin kerättiin lähinnä vastaavan hyödykkeen hintatieto ja hinnan lisäksi merkittiin tuotteen merkki tai malli.

Jos laadullisesti vastaavia tuotteita oli useita, valittiin eniten myyty laatu. Jos hyödykettä ei lainkaan ollut kunnassa myytävänä, ilmoitti asiamies sen paikkakunnan, josta kuntalaiset hyödykkeen tavallisimmin käyvät ostamassa.

Asiamiehet merkitsivät myymäläluetteloon myymälät, joista hintatiedot oli kerätty. Mikäli joku liike oli lopettanut toimintansa valitsi asiamies sen tilalle vastaavan toisen myymälän, joka merkittiin myymäläluetteloon. Niiltä osin kuin myymäläluettelo oli vanhentunut asiamiehet täydensivät sitä mm. erikoisliikkeiden osalta.

Asiamiesten välityksellä hintatiedot kerättiin 120 hyödykkeestä ja keskitetysti 15 tavarasta ja palveluksesta. Menoryhmittäin lukumäärät olivat seuraavat:

	Asiamiesten välityksellä	Keskitetysti
Ravinto	50	-
Juomat ja tupakka	1	-
Vaatetus ja jalkineet	24	-
Asunto	-	1 1)
Lämpö ja valo	2	3

1) Postitiedusteluna

	Asiamiesten välityksellä	Keskitetysti
Kotitalouskalusto		
- tarvikkeet ja		
- palvelukset	16	-
Liikenne	2	7
Koulutus ja virkistys	12	1
Muut tavarat ja palvelukset	13	3
Yhteensä	120	15

Hyödykkeet, joista hintatiedot kerättiin asiamiesten välityksellä, on esitetty liitteessä I. Keskitetysti hintatiedot kerättiin seuraavista hyödykkeistä:

- sähkötariffit
- lämmitysöljy
- antrasiitti
- bensiini
- henkilöauton ajo-opetus
- henkilöauton liikennevakuutus
- puhelutaksat
- oppikoulujen lukukausimaksut
- sairaalamaksut
- taksimaksut
- linja-autojen paikallistaksat
- ravintolalounas
- ravintola-alkoholi
- neliömetrivuokra

Hintatietoja ei kerätty lainkaan hyödykkeistä, joiden hinnat eivät alueittain vaihtele. Niiden hinta merkittiin indeksilaskelmissa vakioksi, ja tällaisten hyödykkeiden painot erotettiin kussakin menoryhmässä omaksi ryhmäkseen. Tähän vakioerään luettiin myös luontaisetuna saadut hyödykkeet. Lisäksi siihen luettiin menoryhmät, joiden kulutusmeno-osuus on hyvin pieni ja joiden hintaeroja ei muiden hyödykkeiden hintojen katsota kuvaavan ja

joiden keräyskustannukset verrattuna hyödykkeen merkitykseen ovat suhteellisen suuret. Tällaisia menoeria ovat esim. vaatteiden ja jalkineiden korjaus ja vuokraus.

Seuraavassa on menoryhmittäin selvitetty hintatietojen keräystä ja käsittelyä sekä mitä hyödykkeitä on luettu kunkin pääryhmän vakiotäydennyserään.

Ravinto

Yli kolmannes edustavista hyödykkeistä oli elintarvikkeita. Ravintomenojen osuus koko maan keskimääräisestä kulutuksesta on noin 28 % ja hintatietoja kerättiin 50 elintarvikenimikkeestä. Kaikki hintatiedot kerättiin asiamiesten välityksellä. Nimikkeistö oli suurelta osin samanlainen kuin kuluttajan hintaindeksissä. Tuoreen kalan kohdalla kerättiin silakan ja/tai muikun hinta, sillä silakan kulutus keskittyy lähinnä rannikkoseuduille, kun taas sisämaassa muikku on yleisempi. Indeksilaskelmissa lajeja tarkasteltiin kuin saman hyödykkeen eri laatuja. Vihamnesten, juuresten ja tuoreiden marjojen kohdalla paras satokausi oli jo lokakuun alussa ohitse ja näitä edustavina hyödykkeinä oli keräkaali ja puolukka.

Juomat ja tupakka

Tästä ryhmästä kerättiin vain virvoitusjuomien hinnat alueittain. Alkoholijuomien ja tupakan hinta on koko maassa sama, joten niiden hinta merkittiin vakioksi ja kulutusmeno-osuus merkittiin vakioerään.

Vaatetus ja jalkineet

Hintatietoja kerättiin asiamiesten välityksellä 24 hyödykkeestä, joista 20 oli vaatteita ja asusteita. Vakioerään luettiin vaatteiden ja jalkineiden vuokraus ja korjaus sekä luontaisetuna saadut vaatteet ja jalkineet.

Asunto

Asuntomenojen kohdalla selvitettiin vain asuntojen vuokrissa olevat alueelliset erot vuokratiedustelun tietojen perusteella. Omien asuntojen aiheuttamien kustannusten selvittämiseen ei tässä yhteydessä ollut mahdollisuuksia, vaan vuokraerojen katsottiin kuvaavan kaikkia asuntomenoja. Vain luontaisetuna saadut asunnot kuuluivat vakiotäydennyserään. Asuntokustannusten laskentatapaa selvitetään seuraavassa luvussa tarkemmin.

Lämpö ja valo

Lämmitysaineista kerättiin halkojen ja nestekaasun hinta alueellisesti, lämmitysöljyn hinta kunnittain saatiin suoraan Neste Oy:ltä ja antrasiitin hinta myyntipisteittäin GHH:sta. Sähkölaitoskohtaiset sähkötariffit ja sähkökustannusten laskentaperiaatteet selvitettiin Suomen Sähkölaitosyhdistykseltä saatujen tietojen perusteella. Lämmityskustannusten kohdalla indeksilaskelmissa otettiin hinnan lisäksi huomioon ilmastossa olevat alueelliset erot sekä eri lämmitysaineiden käyttösuhteissa olevat erot eri puolilla maata. Lämmitystarve ja siitä johtuen lämmityskustannukset ovat luonnollisesti korkeammat maan pohjoisosissa kuin etelässä. Lisäksi kustannuksiin vaikuttavat käytetty lämmitysaine sekä rakennusten eristystapa.

Voima- ja polttoaineyhdistys Ekonon laskelmien mukaan keskimääräiset astepäiväluvut ¹⁾ ja asuinrakennusten lämmöntarve vaihtelevat vuotta kohden suuralueittain seuraavasti:

	Astepäiväluke	Lämmöntarve
Etelä-Suomi	4 300	165 Mcal/m ²
Väli-Suomi	4 785	180 "
Pohjois-Suomi	5 675	200 "

Arviot ovat keskimääräisiä ja niiden tarkkuus on n. $\pm 15\%$.

1) Astepäiväluke on päivittäisten sisä- ja ulkolämpötilojen erotusten summa vuoden aikana.

Arviot on tehty ilman käyttöveden lämmitystä. Lämpömäärien kasvu ei noudata astepäivälukujen kasvua, mikä johtuu pääasiassa rakennusten eristystavoissa olevista eroista.

Näiden laskelmien avulla voidaan laskea lämmitysainemäärät, jotka kutakin lämmitysainetta tarvitaan lämmöntarpeen aikaansaamiseksi neliometriä kohden vuoden aikana.

	Lämmitys- öljy	Halot	Antrasiitti
Etelä-Suomi	23.5 kg	0.200 m ³	35.3 kg
Väli-Suomi	25.7 "	0.218 "	38.6 "
Pohjois-Suomi	28.6 "	0.243 "	42.9 "

Kun alueittaiset hintatiedot tiedetään, voidaan laskea paljonko yhden m² lämmittäminen lämmitysöljyllä, haloilla tai antrasiitilla kullakin alueella maksaa. Kunnittaisten lämmityskustannusten laskemisessa tarvitaan lisäksi tiedot, missä suhteissa kutakin lämmitysainetta käytetään.

Kunnittain ei tietoja eri lämmitysaineiden kulutuksen rakenteesta ollut saatavissa, vaan käyttösuhteet laskettiin suuralueittain. Kaupunkeja ja kauppaloita tarkasteltiin erillään maalaiskunnista kullakin suuralueella. Suuralueittaiset eri lämmitysaineiden käyttömäärät laskettiin v. 1966 kotitaloustiedustelun kulutusmenotietojen ja saman vuoden keskihintojen avulla. Lämmitysaineiden keskihinnat saatiin kuluttajan hintaindeksin aineistosta. Näillä määrätiedoilla painotettiin kunnittaiset ja lämmitysainekohtaiset neliometriä kohti lasketut kustannukset. Näin saatiin kunnittain lämmittämisen "hinta", jota käytettiin indeksilaskelmissa.

Suomen Sähkölaitosyhdistykseltä saadut sähkön hintatiedot eivät myöskään olleet sellaisinaan käyttökelpoisia indeksilaskelmiin, sillä sähkötariffien laskentaperusteet vaihtelevat sähkölaitoksittain. Sähkön hinta määräytyy yleensä kulutetun sähkömäärän

(kilowattitunti) ja tariffiyksiköiden (perustuu huonelukuun) perusteella. Sekä kilowattituntimaksu per kWh että tariffiyksikkömaksu per vuosi vaihtelevat eri sähkölaitoksissa. Sähkökustannukset laskettiin olettaen kotitalouden sähkönkulutus 2 000 kilowattitunniksi vuodessa ja keskimääräiseksi huoneluvuksi oletettiin 2.7, mihin sähkölaitokset normaalisti lisäävät ykkösen laskenta-perusteissaan. Sähkön keskimääräinen kilowattitunnin hinta saatiin kertomalla kilowattituntihinta kulutusmäärällä, lisäämällä tuloon tariffiyksikkömäärä kertaa tariffiyksikköhinta ja jakamalla tulos 2 000 kWh:lla. Hinta laskettiin sähkölaitoksittain ja koska sähkölaitosten vaikutusalueet olivat tiedossa, saatu hinta koski kaikkia sähkölaitoksen alueen kuntia.

Kotitalouskalusto, -tarvikkeet ja -palvelukset

Huonekaluista, kotitalouskoneista ja -palveluksista, astioista yms. kotitaloustarvikkeista kerättiin hintatietoja kaikkiaan 16 hyödykkeestä asiamiesten välityksellä. Vakioerään kuului näiden tarvikkeiden vuokrauksen ja korjauksen lisäksi kotitaloudessa käytetty aputyövoima ja irtaimiston palovakuutus.

Liikenne

Alueittaisten liikennemenojen selvittäminen oli eräs hankalimpia menoryhmiä. Periaatteessahan tutkimuksessa olisi myös pitänyt ottaa huomioon paitsi yksikkömaksuissa olevat erot myös pitkistä työ-, ostos- yms. matkoista aiheutuvat kustannukset, jotka saattavat olla huomattaviakin saaristokuntien ja syrjäkuntien tai reuna-alueiden asukkaille. Erillisen selvityksen tekemiseen näistä kustannuksista ei ollut resursseja käytettävissä. Valmiita keskimääräisissä matkakustannuksissa olevia eroja kuvaavia tietoja oli käytettävissä vain kansaneläkelaitoksen eri sairausvakuutuspiirien maksamista matkakorvauksista sairausvakuutettua kohden. Vain nämä matkojen aiheuttamat keskimääräisissä kustannuksissa olevat erot otettiin yksikkömaksujen lisäksi huomioon.

Hintatietoja kerättiin kaikkiaan 9 tavarasta ja palveluksesta. Asiamiehet hankkivat tiedot polkupyörien ja autonrenkaiden hinnoista. Muuten tiedot saatiin keskitetysti; bensiinin hintatiedot saatiin öljy-yhtiöiltä. Henkilöauton ajo-opetuksen hinta saatiin Autokoulu yhdistykseltä ja henkilöauton liikennevakuutusmaksut vakuutuslaitoksilta. Taksimatkojen hinnan määrittelee toisaalta matkan pituus ja toisaalta perusmaksun suuruus. Näitä koskevat hinnoitteluperiaatteet saatiin Taksiliitolta ja matka, jolle hinta laskettiin oli yksi kilometri. Linja-autoliikenteen paikallistaksojen kohdalla käytettiin pienintä kertamaksua, joista tiedot saatiin Linja-autoliitosta. Jos kunnassa ei ollut paikallisliikennettä, hintatietona oli alin linja-autoliikenteen paikallistaksa.

Verkkoryhmäpuheluiden taksat saatiin puhelinlaitoksilta ja Posti- ja lennätinhallitukselta.

Vakioerään kuuluivat mm. uudet autot, auton huolto, verot ja rekisteröinti sekä kotimaassa ja ulkomailla suoritettut matkat ja posti- ja lennätinkulut.

Koulutus, virkistys, hovit

Hintatietoja kerättiin kaikkiaan 13 hyödykkeestä, joista oppikoulumaksuista saatiin tiedot valmiina oppikoulutilastosta. Jos kunnassa ei ollut lukiota lainkaan, vaan esim. kunnallinen keski koulu, otettiin myös naapurikuntien lukioiden lukukausimaksut huomioon.

Vakioerään kuului melkoinen joukko hyödykkeitä, kuten radio- ja tv-luvat, jäsenmaksut, kurssimaksut, muut koulutuskustannukset, kirjat ja lehdet.

Muut tavarat ja palvelukset

Tähän menoerään, jonka kulutusmeno-osuus oli n. 10 %, kuuluivat terveydenhoitomenot, hotelli- ja ravintolamenot ja finanssipalvelukset yms. muualle luokittelemattomat menot. Edustavia hyödykkeitä tästä ryhmästä oli valittu 16, joista keskitetysti selvitettiin sairaalakustannukset, ravintolalounaiden ja ravintola-alkoholin hinnat.

Sairaalakustannuksista selvitettäessä huomioon otettiin vain yleissairaalat, paikallis-, alue- ja keskussairaalat. Kunnittaiset sairaalakustannukset saatiin painottamalla kunkin sairaalatyypin vuodemaksu/vrk kunnan sairaalapaikkojen lukumäärällä.

Ravintolalounaita koskevat tiedot saatiin suoraan Oy Alko Ab:stä. Hintatiedot koottiin sekä kolmannen että toisen luokan ravintoloista. Niiden kuntien kohdalla, joissa ravintoloita ei ole, käytettiin ko. myyntipiirin ravintoloiden keskihintoja kuvaamaan hintaa. Ravintola-alkoholin hinta on samantasoisissa ravintoloissa koko maassa vaihtelematon, paitsi tutkimusvuoden aikana kuului Hämeen lääni ns. ravintolahinnoittelukokeilun piiriin. Tämän johdosta alkoholijuomien hinnat ovat siellä erilaiset kuin muualla maassa. Tämä otettiin laskelmissa huomioon.

Tässä ryhmässä luettiin vakioerään mm. majoitusliikkeiden palvelusten hinnat, lääkkeet, lääkäripalkkiot, vakuutusmaksu ja finanssipalvelukset.

3.5. Asunto

Asuntomenojen osuus koko maan keskimääräisestä kulutuksesta on kuluttajan hintaindeksin painorakenteen mukaan n. 16 %. Eri tyyppisten asuntojen vastaavat osuudet ovat seuraavat: omakotitalot 7.5 %, osakehuoneistot 3.8 % ja vuokrahuoneistot 4.8 %. Indeksien pääryhmistä vain ravintomenojen osuus on suurempi kuin asuntomenojen osuus kulutusmenoista.

Asuntomenot ovat myös siksi eräs kalleustutkimuksen tärkeimpiä menoryhmiä, että asumiskustannuksissa on suuria alueellisia eroja, joten niiden vaikutus asutuskeskusten ja maaseudun välisten kalleuseroavuuksien syntymiseen on huomattava. Asuntomenojen selvittämisessä on eräitä käytännöllisiä vaikeuksia. Ensinnäkin omien asuntojen kustannusten selvittäminen on erittäin hankalaa. Toiseksi kustannuksia selvitettäessä pitäisi ottaa huomioon asunnon tarjoamien palvelusten taso, sillä asuntojen keskimääräinen laatu saattaa eri kunnissa tuntuvasti poiketa toisistaan.

Omistusasuntojen antamien asuntopalvelusten maantieteellisten hintaerojen selvittäminen edellyttäisi laajamittaisen erityistiedustelun toteuttamista, johon ei ollut mahdollisuuksia. Näin ollen päädyttiin siihen, että vuokrahuoneistojen vuokrien alueelliset erot saisivat tutkimuksessa kuvata myös omistusasuntojen kohdalla olevia eroja. Vuokratiedot saatiin vuokratiedustelussa kerätyistä tiedoista. Tämä tiedustelu koski syyskuun 1971 vuokria.

Vuosittain säännöllisesti toimitettavan vuokratiedustelun aineisto ei kuitenkaan ollut riittävän laaja kunnittaisia vertailuja ajatellen, joten kalleustutkimuksen tarpeita varten poimittiin vuoden 1970 väestölaskennan lomakkeista n. 11 000 huoneiston lisäotos, joista vuokratiedot kerättiin vuokratiedustelun yhteydessä. Vuokratiedustelun näytettä täydennettiin niin, että kustakin kunnasta 20 % vuokra-asuntokannasta tuli mukaan otokseen. Tiedustelu suoritettiin postikyselyinä. Paitsi vuokran suuruudesta kerättiin tietoja myös asunnon koosta, iästä, huoneluvusta ja muusta varustetasosta.

Kaiken kaikkiaan vuokratiedot saatiin n. 21 500 vuokrahuoneistosta. Poisputoama oli melko suuri n. 20 %. Suuressa osassa maalaiskuntia vuokra-asuntokanta on hyvin pieni. Tästä poisputoaman suuruudesta johtuen tietoja ei saatu lainkaan 50 pienestä maalaiskunnasta, joista suuri osa oli saaristokuntia. Lisäksi suuressa osassa kuntia tietojen määrä jäi niin pieneksi, että luotettavia johtopäätöksiä ei voitu tehdä kunnittain pelkästään asianomaisen

kunnan vuokratietojen perusteella. Kaikkien niiden kuntien kohdalla, joista tietoja saatiin alle 15 kappaletta, laskettiin vuokrataso tämän kunnan ja ympäröivien maalaiskuntien vuokratietojen keskiarvona.

Vuokratiedustelusta saatuja vuokratietoja ei kuitenkaan sellaisinaan voida käyttää alueellisten erojen kuvaajina, vaan asuntojen laadussa olevat erot on myös otettava huomioon. Asuntojen keskimääräinen taso vaihtelee kunnittain huomattavasti keskivuokran lisäksi. Maaseudulla on uunilämmityshuoneistojen osuus huomattavasti suurempi kuin kaupungeissa ja kauppaloissa. Asuntokannassa on eroja myös iän ja varustetason suhteen. Neliömetrivuokran suuruuteen vaikuttaa laatutekijöiden lisäksi joukko alueellisia tekijöitä. Tärkeimmät näistä ovat rakennuskustannusten korkeus, kysyntä- ja tarjontasuhteet sekä tonttimaan hinta. Näin ollen vuokratasossa olevien alueellisten erojen selvittäminen edellyttää, että vuokratiedoista pystytään erottamaan toisaalta laatutekijöiden vaikutus ja toisaalta alueellisten tekijöiden vaikutus.

Laatuerojen eliminoimisessa voitaisiin noudattaa samaa menettelyä kuin muidenkin hyödykkeiden kohdalla ts. tarkasteltaisiin eri laatuista huoneistoja eri hyödykkeinä. Näin meneteltiin myös aiemmassa kalleustutkimuksessa, jossa huoneistot luokiteltiin lämmitystavan mukaan. Tällöin ei kuitenkaan voida ottaa huomioon riittävästi erilaisia neliömetrivuokraan vaikuttavia laatutekijöitä.

Useissa kunnissa on vuokrahuoneistoja niin vähän, että eri ikäisistä, kokoisista ja varusteisista huoneistoista ei saada riittävästi havaintoja.

Koska asuntomenojen vaikutus kalleuslukuihin on suuri ja koska alueittaiset erot asuntopalvelusten hintojen ja asuntojen laadun kohdalla ovat suuret, pyrittiin tässä tutkimuksessa laatueroihin kiinnittämään erityisen suurta huomiota. Periaatteessa laatutekijän eliminointi voidaan ajatella tapahtuvaksi seuraavasti indekseillä esitettynä:

$$V_i : Q_i = P_i$$

V_i = indeksi, joka osoittaa kunnan i keskimääräisen markkina-
vuokratason verrattuna koko maan keskimääräiseen markkina-
vuokratasoon

Q_i = indeksi, joka osoittaa kunnan i vuokrahuoneistojen keski-
määräisen laatutason verrattuna koko maan keskimääräiseen
laatutasoon

P_i = indeksi, joka osoittaa kunnan i keskimääräisen vuokrien
hintatason verrattuna vuokrien keskimääräiseen hintatasoon
koko maassa.

Toisin sanoen markkinavuokran katsotaan kuvaavan asuntopalvelus-
ten arvoa, joka muodostuu näiden palvelusten neliömetrihinnasta
ja neliömetrin tuottamien palvelusten määrästä. Asuntopalvelusten
neliömetrihintaa on se suure, jonka kunnittainen vaihtelu kuvaa
laadultaan vakioitujen asuntojen asumiskustannuksissa olevia eroja
ja joka siten tuli kalleustutkimuksessa selvittää.

Vuokra-asuntopalvelusten hinnan arvioimiseksi on siis ensin arvioi-
tava asunnon tuottamien palvelusten määrä neliometriä kohden.
Tämän laskemisessa on käytetty hyväksi regressiomallia.

Jos valitaan riittävän pieni alue, voidaan olettaa, että alueelli-
set tekijät eivät tällä alueella vaikuta vuokraeroihin, vaan ne
johtuvat pelkästään asuntojen laadullisista eroista, iästä, koos-
ta, varustetasosta ja lämmitystavasta. Tällöin on mahdollista
regressiomenetelmän avulla laskea eri laatutekijöiden vaikutuksen
suuruus neliömetrivuokran suuruuteen. Vielä kehittyneempi tapa
olisi, että sijainti alueella otettaisiin huomioon eräänä muuttu-
jana. Tähän ei kuitenkaan ollut mahdollisuuksia, koska aineis-
tosta ei ole mahdollisuuksia selvittää asunnon tarkkaa etäisyyttä
esim. kunnan keskustasta ja vaikutusalueen keskuksesta. Näin ollen
on pyrittävä löytämään riittävän homogeeninen alue, josta laatu-
tekijöiden vaikutus arvioidaan. Alueen valinnan lisäksi on myös
muodostettava laatua kuvaavat muuttujat sekä ratkaistava kysymys,
mikä on vuokran ja laatutekijöiden välisen suhteen muoto.

Aluetta valittaessa oli vaatimuksena alueelta saatavien tietojen runsaus, erilaisten asuntojen riittävä luku ja mahdollisimman suuri alueellinen homogeenisuus. Tällaiseksi alueeksi valittiin kokeilujen perusteella Kotka. Vuokratietoja sieltä oli yli 300 asunnosta, taajama-aste erittäin korkea ja riittävästi eri laatuisia asuntoja. Luonnollisesti Kotkassakin vuokran suuruuteen vaikuttaa myös asunnon sijainti kunnan alueella. Tätä ei kuitenkaan pyritty erillisenä tekijänä ottamaan huomioon.

Vuokratiedustelun yhteydessä kerätään tiedot paitsi vuokrasta myös seuraavista huoneistoa koskevista muuttujista: rakennusvuosi, pinta-ala, huoneluku, lämmitystapa ja mukavuudet (vesijohto, lämminvesi, kylpyhuone, WC). Näitä kaikkia muuttujia ei ole syytä ottaa erikseen huomioon. Esimerkiksi huoneluku ja pinta-ala korreloivat melko voimakkaasti keskenään; niin ikään mukavuuksien kohdalla oli syytä muodostaa niistä yksi muuttuja. Lopullisesti muuttujiksi otettiin pinta-ala, rakennusvuosi, lämmitystapa ja varustetaso. Näistä vain pinta-ala on jatkuva muuttuja, muita on käytetty luokiteltuina.

Laatutekijöiden ja vuokran välinen suhde oletettiin lineaariseksi ja näin saatiin yhtälöksi:

$$y = a + bx_1 + cx_2 + dx_3 + ex_4 + u_i$$

y = neliömetrivuokra

a = vakio

x_1 = pinta-ala

x_2 = rakennusvuosi

x_3 = lämmitystapa

x_4 = varustetaso

u_i = jäännöstermi

$b, c, d, e,$ = kertoimia, jotka osoittavat eri laatutekijöiden vaikutuksen vuokran muodostuksessa.

Käyttämällä Kotkan vuokra-aineistoa saatiin vakiotermille ja kertoimille alla esitetyt arvot. Suluissa on kertoimien keskivirheet:

a	=	1.08	
b	=	-0.01	(0.002)
c	=	0.70	(0.049)
d	=	0.83	(0.178)
e	=	0.37	(0.089)

Yleiskorrelaatiokerroin oli 0.826 ja estimaatin keskivirhe 0.872.

Koska tavoitteena oli saada yhtenäinen perusta eri laatuisten huoneistojen yhdenmukaiselle käsittelylle ja koska samoja kertoimia käytetään koko aineiston kohdalla, katsottiin malli riittävän hyväksi. Näin saatuja kertoimia käyttäen laskettiin kunkin kunnan vuokra-asuntojen keskimääräistä laatutasoa kuvaava laskennallinen vuokra neliometriä kohden. Tämä laskennallinen neliömetrivuokra kuvastaa kunnassa olevien vuokra-asuntojen tuottamien palvelusten määrää keskimäärin neliometriä kohden. Kun tämä jaetaan koko maan laskennallisella neliömetrivuokralla saadaan indeksi Q_i , joka ilmaisee kunnan i vuokrahuoneistojen keskimääräisen laatutason verrattuna koko maan keskimääräiseen laatutasoon. Kun kunnan todellinen keskimääräinen neliömetrivuokra - ns. markkinavuokra - johon vaikuttavat sekä kunnassa olevien asuntojen laatu että kunnassa vallitsevien rakennuskustannusten korkeus, kysyntä- ja tarjontasuhteet ja tonttimaan hinta jaetaan koko maan vastavalla keskimääräisellä markkinavuokralla, saadaan indeksi V_i . Tämä indeksi ilmaisee markkinavuokratason kunnassa verrattuna koko maahan keskimäärin.

Jakamalla indeksi V_i indeksillä Q_i saadaan asuntopalvelusten hintatasoa kunnassa kuvaava indeksi P_i , jossa asuntojen laatu-
tasossa eri kunnissa olevat erot tulevat oikealla tavalla otetuiksi huomioon. Siten esim. sellaisen kunnan osalta, jossa todellinen vuokrataso on 30 % alhaisempi kuin koko maassa keski-

määrin, mutta asuntojen laatutaso on 20 % alhaisempi kuin keskimäärin koko maassa, päädytään tulokseen, että asumiskustannukset kunnassa ovat 12.5 % koko maan keskitason alapuolella (0.70 : 0.80 = 0.875).

Laskelmat suoritettiin vertailun vuoksi myös tavanomaista menetelytapaa käyttäen, jossa huoneistot luokiteltiin lämmitystavan ja huoneluvun mukaan. Indeksit laskettiin tässä menetelmässä siten, että verrattiin kunkin tyyppisen huoneiston keskivuokraa kunnassa koko maan vastaavaan keskivuokraan ja laskemalla näiden "hintasuhteiden" keskiarvo. Kummankin menettelytavan kohdalla laskettiin keskineliövuokra siten, että toisaalta huoneistojen vuokrat ja toisaalta niiden pinta-alat laskettiin yhteen ja vuokrasumma jaettiin pinta-alojen summalla.

4. HINTA-AINEISTON KÄSITTELY JA KALLEUSLUKUJEN LASKEMINEN

Hinta-aineisto tarkistettiin loogisuuden, mittayksikön ja laadun suhteen. Koodauksen, lävistyksen ja tarkistusajojen jälkeen päästiin itse aineiston käsittelyyn ja kalleuslukujen laskemiseen.

Vaikka hyödykkeitä valittaessa pyrittiin ottamaan mukaan yleisesti kulutukseen kuuluvia hyödykkeitä, ei kaikkia hyödykkeitä ollut pienissä maalaiskunnissa myytävänä, vaan osa hintatiedoista vaatteiden, kotitalouskoneiden ja huonekalujen osalta jäi saamatta. Nämä hyödykkeet käydään tavallisesti ostamassa lähimmästä suuremmasta asutuskeskuksesta, joissa tarjolla oleva tavaravalikoima on laajempi käsittäen myös puolikestävät ja kestopulutushyödykkeet. Tämän johdosta määriteltiin kullekin kunnalle ns. ostopaikkakunta, jonka keskihintoja käytettiin, jos jokin hintatieto puuttui. Jotta kunnittain kullekin hyödykkeelle varmasti saatiin hintatieto määriteltiin näitä ostopaikkoja kaksi. Ensimmäinen oli lähin kunta-, kauppala- tai kaupunkikeskus ja toinen talousalueen keskus tai muu suuri kaupunki. Kun jonkin hyödykkeen hintatieto puuttui jostain kunnasta käytettiin hintatietoa lähimmästä ostokeskuksesta, jos sielläkään hintatietoa ei ollut, otettiin hinta lähimmästä suuresta kaupungista.

Alueporrastus laadittiin lähinnä asiamiesten antamien tietojen perusteella, joita verrattiin Väestösuunnittelukeskuksen Suomen vaikutusaluejärjestelmästä v. 1963 tekemään tutkimukseen. ¹⁾ Useiden kuntien kohdalla oli monia vaihtoehtoja, joista vain kaksi voitiin valita. Tällöin valittiin samalla etäisyydellä olevista kunnista suurin. Laadittua alueporrastusta käytettiin myös silloin kun kunnasta oli saatu vain yksi hintatieto, jostain tavarasta tai palveluksesta. Tällöin laskettiin kunnan keskihinta omasta kunnasta saadun ja ensimmäisestä ostopaikasta saadun keskihinnan keskiarvona.

Laatukysymys muodostui aineiston käsittelyssä kaikkein ongelmallisimmaksi. Vaikka nimikkeiden määrittelyssä ja hintojen keruussa pyrittiin siihen, että jatkokäsittelyssä laatuerot saadaan eliminoiduksi, saatu hinta-aineisto osoittautui tässä suhteessa osittain heikoksi. Kotitalouskoneiden kohdalla laatu- ja merkkimerkinät olivat riittävät. Aineistosta poistettiin merkit, joissa oli hyvin harvoja tapauksia ja indeksilaskelmissa käytettiin niitä merkkejä, joista oli saatu runsaasti hintatietoja eri puolilta maata.

Vaatteiden kohdalla tähän menettelyyn ei päästy toisaalta erittäin suuren merkki- ja laatuvalikoiman ja toisaalta epätäydellisten laatumerkintöjen takia. Tämän johdosta ainoaksi ratkaisuksi jäi soveltaa hintarajoja, joiden väliin jäivät hinnat hyväksyttiin ja ulkopuolelle jäivät hylättiin. Hintarajoiksi valittiin + 30 % keskiarvosta. Samaa menettelyä sovellettiin huonekalujen ja eräiden kotitaloustarvikkeiden kohdalla. Elintarvikkeiden osalta hinta-aineistoa verrattiin elinkustannusindeksin vastaavan ajankohdan vastaavien hyödykkeiden hintoihin ja sillä perusteella poistettiin "mahdottomalta" tuntuvat hinnat, joissa oletettiin, että hinta ei vastaa nimikemäärittelyä.

---

1) Suomen keskus- ja vaikutusaluejärjestelmä, Valtakunnan suunnittelutoimiston julkaisusarja A: 19, Helsinki 1967

Kotitalouskoneiden (jääkaapit, pesukone, pölynimuri, radio, televisio) ja eräiden muiden hyödykkeiden (silakka ja muikku, puhelut, valokuvien kopiointi ja kehitys, puuvillakankaat, ravintolalounaat) kohdalla eliminoitiin laatuerot laskemalla eri merkeille tai hyödykkeille erikseen keskihinta, johon ko. laadun tai merkin hintaa ensin verrattiin. Lopuksi laskettiin näiden eri laatuisten hyödykkeiden hintasuhteiden aritmeettinen keskiarvo, jos kunnasta oli saatu eri laatuisten hyödykkeiden hintoja.

Kalleusluvut laskettiin käyttäen Laspyres'in indeksikaavaa ja laskelmat suoritettiin kolmella vaihtoehdoisella tavalla.

Ensimmäisessä tapauksessa käytettiin painorakenteena, jolla hintasuhteet painotettiin kalleusluvuiksi, koko maan keskimääräistä kulutusmenorakennetta. Kunnittaisia hyödykekohtaisia keskihintoja verrattiin koko maan keskihintoihin, jotka saatiin seuraavasti:

$$p_{io} = \frac{1}{\sum_{j=1}^7 Y_{ij}} \sum_{j=1}^7 y_{ij} \frac{1}{\sum_{k=1}^x v_{jk}} \sum_{k=1}^x v_{jk} p_{ijk}$$

jossa

p_{io} = hyödykkeen i koko maan keskihinta

y_{ij} = hyödykkeen i kokonaiskulutusmenot suuralueella j ¹⁾

v_{jk} = kunnan k väkiluku suuralueella j

p_{ijk} = hyödykkeen i keskihinta kunnassa k suuralueella j

Toisin sanoen laskettiin ensin hyödykkeen i suuraluekohtainen keskihinta painottamalla kunnittaiset keskihinnat p_{ijk} kunnan k väkiluvulla v_{jk} . Suuralueittaiset keskihinnat puolestaan painotettiin hyödykkeen suuralueittaisella kulutusmenoarvolla Y_{ij} koko maan keskihinnaksi.

1) Aluejako on esitetty sivulla 11.

Kunnan kalleusluku saatiin seuraavasti:

$$I_{ok} = \sum_{i=1}^N a_{io} \frac{p_{ijk}}{p_{io}} \quad \sum_{i=1}^N a_{io} \frac{p_{ijk}}{p_{io}}$$

jossa

a_{io} = hyödykkeen i kulutusmeno-osuus koko maassa

p_{io} = koko maan keskihinta

p_{ijk} = hyödykkeen i keskihinta kunnassa k

Toisessa tapauksessa käytettiin vertailussa Helsingin kulutusmenorakennetta ja keskihintoja. Jos merkitään hyödykkeen i Helsingin keskihintaa p_{iH} ja kulutusmeno-osuutta Helsingin kulutusmenorakenteessa a_{iH} , voidaan kunnan k indeksi ilmaista seuraavasti:

$$I_{Hk} = \sum_{i=1}^N a_{iH} \frac{p_{ik}}{p_{iH}}$$

Kolmannessa laskentatavassa otettiin huomioon suuralueittaiset kulutusmenotiedot. Kuntakohtaisia hintoja verrattiin ko. suuralueen keskihintoihin, jotka oli saatu painottamalla kunnittaiset keskihinnat kuntien väkiluvulla. Hintasuhteet painotettiin suuralueen kulutusmenorakenteella indeksiluvuiksi. Kunkin suuralueen keskihintoja verrataan kaikkien suuralueiden hintoihin ja saadut hintasuhteet painotetaan kummankin suuralueen keskimääräisellä kulutusmeno-osuuksilla suuralueiden välisiksi indekseiksi. Näin saadaan kullekin suuralueelle seitsemän indeksiä, joiden painotamaton keskiarvo on suuralueen indeksi.

Suuralueen kuntien indeksit siis saadaan seuraavasti:

$$I_{jk} = \sum_{i=1}^N a_{ij} \frac{p_{ijk}}{p_{ij}}$$

Suuralueen keskihinta p_{ij} on saatu painottamalla kunnittaiset hintatiedot kuntien väkiluvulla.

Suuralueiden väliset indeksit on saatu suorittamalla suuralueiden keskihintojen parittaisvertailut kaikkien hyödykkeiden osalta. Hintasuhteet on painotettu ko. suuralueiden kulutusmenorakenteiden keskiarvolla $\frac{1}{2} (a_{ij} + a_{il})$. Suuralueen indeksi on

$$I_{jl} = \sum_{i=1}^N \frac{1}{2} (a_{ij} + a_{il}) \frac{p_{ij}}{p_{il}}$$

Näin saadaan kullekin suuralueelle seitsemän indeksiä (vertailussa mukana 7 aluetta), joiden keskiarvo on suuralueen indeksi I_{oj} . Kunkin kunnan indeksi kerrotaan sen suuralueen indeksillä, johon kunta kuuluu. Näin saadaan jokaiselle kunnalle vertailukelpoinen indeksi

$$I_{ok} = I_{oj} \times I_{jk}$$

Tällä menettelyllä on pyritty ottamaan paremmin kuin kahdessa edellisessä menetelmässä kulutustottumuksissa olevat erot maan eri osissa.

Ensimmäisen tavan mukaisten kalleuslukujen laskemisen yhteydessä laskettiin myös osittaisindeksit kunnittain eri päämenoryhmille. Päämenoryhmät olivat samat kuin kulutusmenorakenteessa. Nämä indeksit kertovat, missä ryhmissä eroja esiintyy ja kuinka suurista määrin alueellisia eroja on esim. elintarvikkeiden, vaatteiden yms. hinnoissa. Myös suuralueittaiset indeksit laskettiin, joissa siis verrattiin suuralueen keskihintoja koko maan keskihintoihin.

5. TULOKSET

Kalleustutkimuksessa saatiin edellä esitettyjen laskentamenetelmien tuloksena kullekin kunnalle kolme kalleuslukua, jotka kuvaavat kunnan hintatasoa suhteessa koko maan, Helsingin ja suuralueen hintatasoon. Laskelmissa käytettiin asuntopalvelusten

osalta regressiomallin avulla saatuja vuokraindexejä. Tulokset osoittavat, että kuntien kalleussuhteissa on tapahtunut muutoksia. Kunnittaiset luvut on esitetty liitetauluissa. Tässä luvussa tarkastellaan eri menetelmillä saatuja kalleuslukujakautumia sekä ns. peruslaskelman (koko maa = 100) osalta menoryhmittäisten osittaisindeksien jakautumia ja suuralueittaisia kalleuslukuja.

Verrattaessa kalleimman ja halvimmän kunnan kalleuslukuja toisiinsa, saatiin eri menetelmillä seuraavanlaiset tulokset:

I	Koko maa = 100	18.5 %
II	Helsinki = 100	18.7 %
III	Suuralue = 100	14.7 %

Luvut kuvaavat kuinka monta prosenttia elinkustannukset ovat kalleimmassa kunnassa suuremmat kuin halvimmassa kunnassa. Ensimmäisen ja toisen laskentatavan kohdalla ero on hyvin pieni, mutta samansuuntainen kuin mitä luvussa 2.3. esitettiin. Ts. Laspeyres'in kaavaa käytettäessä tuloksena saadaan suurempia suhteellisia eroja kuin käytettäessä keskiarvoihin perustuvaa indeksiä. Kolmannella menettelytavalla saadut tulokset osoittavat huomattavasti pienempiä eroja kuin kahdella ensimmäisellä menetelmällä saadut.

Vuoden 1963 kalleustutkimuksessa, jossa kunnan hintatietoja verrattiin Helsingin hintoihin ja painorakenteena käytettiin kokonaan keskimääräistä kulutusmenorakennetta, elinkustannukset olivat kalleimmassa kunnassa 25 % kalliimmat kuin halvimmassa kunnassa. Tämän perusteella näyttäisi siltä, että kalleuserot ovat jonkin verran supistuneet. Suurelta osin tämä johtunee siitä, että nyt tehdyssä tutkimuksessa otettiin hyödykkeiden laatuerot erityisesti asuntomenojen kohdalla tarkemmin huomioon. Peruslaskelman osalta kalleusluvut laskettiin myös käyttäen lämmitystapaan ja huoneiden lukumäärään perustuvan menettelyn mukaisia vuokraindexejä. Tällöin saatiin vastaavaksi kalleimman ja halvimmän kunnan suhteelliseksi eroksi 23 %.

Taulukko 1. Eri laskentamenetelmillä saatujen kalleuslukujen jakaumat v. 1971

Luokkaväli	I 1)	II 2)	III 3)
84.00 - 84.99		3	
85.00 - 85.99		10	
86.00 - 86.99		16	
87.00 - 87.99		38	
88.00 - 88.99		51	
89.00 - 89.99	2	72	
90.00 - 90.99	7	104	
91.00 - 91.99	18	77	
92.00 - 92.99	23	58	3
93.00 - 93.99	45	29	15
94.00 - 94.99	58	25	18
95.00 - 95.99	90	18	41
96.00 - 96.99	113	3	47
97.00 - 97.99	57	3	67
98.00 - 98.99	43	3	90
99.00 - 99.99	28	1	103
100.00 - 100.99	12	1	47
101.00 - 101.99	8		36
102.00 - 102.99	1		17
103.00 - 103.99	2		18
104.00 - 104.99	4		9
105.00 - 105.99	0		1
106.00 - 106.99	1		
Yhteensä	512	512	512

1) Koko maa = 100.00

2) Helsinki = 100.00

3) Suuralue = 100.00

Eri menetelmillä laskettujen kalleuslukujen jakaumat on esitetty taulukossa 1. Siitä voidaan havaita, että ensimmäisen laskentatavan kohdalla sijoittuu koko maan keskiarvo 100 verraten korkealle. Tämä johtuu siitä, että koko maan keskihinnat laskettiin painottamalla hyödykkeittäiset kunnittaiset keskihinnat kunnan väkiluvulla.

Jakautumien vertailu on verraten hankalaa erilaisista laskentaperusteista johtuen. Vertailun helpottamiseksi on laskettu jakautumia kuvaavia tunnuslukuja, jotka on esitetty taulukossa 2. Jakautumia kuvaavat absoluuttiset tunnusluvut kuten keskiarvo, mediaani, standardipoikkeama yms. eivät ole jakautumien keskinäisiin vertailuihin sopivia.

Taulukko 2. Kalleuslukujakaumia kuvaavia tunnuslukuja

	I Koko maa = 100.00	II Helsinki = 100.00	III Suuralue = 100.00
aritmeettinen keskiarvo, $\bar{x}$	96.11	90.76	98.65
mediaani, Q_2	96.12	90.62	98.72
I kvartiili, Q_1	94.57	89.14	97.06
III kvartiili, Q_3	97.49	92.22	100.00
kvartiilipoikkeama, %			
$\frac{Q_3 - Q_1}{Q_2} \times 100$	3.04	3.40	2.98
standardipoikkeama, s	2.49	2.39	2.46
variaatiokerroin, %			
$\frac{s}{\bar{x}} \times 100$	2.59	2.63	2.49
vinous, %			
$\frac{3(\bar{x} - Q_2)}{s} \times 100$	-0.0	+0.2	-0.1
huipukkuus, $\frac{m_4}{s^4}$	4.11	4.46	2.92

Taulukosta voidaan nähdä, että jakautumien kohdalla ei ole kovin suuria eroja. Suhteellista hajontaa kuvaavat luvut ovat samansuuntaisia kuin edellä esitetyt kalleimman ja halvimman kunnan välistä suhdetta kuvaavat luvut. Jakaumat eivät myöskään ole saattavan vinoja. Ensimmäinen ja toinen jakauma ovat huipukkaampia kuin normaalijakauma ja kolmas jakauma on sitä tasaisempi. Jos jakaumat olisivat normaalijakautumia huipukkuus olisi 3.

Tutkimuksessa on edelleen tarkasteltu peruslaskelman (koko maa = 100) osalta menoryhmittäisiä jakautumia. Taulukossa 3 on esitetty menoryhmittäisten indeksien kvartiilit, kvartiilihajonta prosentteina ¹⁾ ja ylimmän ja alimman indeksin välinen suhteellinen ero prosentteina.

---

1) Kvartiilihajontaan eivät vaikuta ääritapaukset, vaan siinä otetaan huomioon vain 1. ja 3. kvartiilin (rajat, joiden sisälle kuuluu 50 % kunnista) erotuksen suhde mediaaniin.

Taulukko 3. Menoryhmittäisten indeksien hajonta (koko maa = 100.00) kalleustutkimuksessa v. 1971 ¹⁾

	Alin indeksi	Alin kvar- tiili Q ₁	Mediaani Q ₂	Ylin kvar- tiili Q ₃	Ylin indeksi	Kvar- tiili hajonta $\frac{Q_3 - Q_1}{Q_2} \times 100$	Suhteel- linen ero % ²⁾
Kaupungit ja kauppalat							
ravinto	95.74	98.57	99.52	100.51	103.53	1.95	8.1
juomat ja tupakka	99.25	99.78	100.15	100.47	101.17	0.69	1.9
vaatetus ja jalkineet	93.30	97.96	99.80	101.64	105.31	3.69	12.9
asunto	64.65	82.81	88.79	98.89	135.19	18.11	109.1
lämpö ja valo	84.14	93.53	96.62	102.22	115.94	8.99	37.8
kotitalouskalus- to, -tarvikkeet ja -palvelukset	94.09	98.32	99.52	100.77	104.46	2.46	11.0
liikenne	97.50	99.49	100.18	101.05	102.04	1.56	4.7
koulutus ja virkistys	94.23	97.17	98.77	100.30	104.69	3.17	11.1
muut tavarat ja palvelukset	93.45	96.78	99.32	100.60	108.62	3.85	16.2
Maalaiskunnat							
ravinto	93.83	98.57	99.65	100.58	104.12	2.02	11.0
juomat ja tupakka	99.46	100.00	100.31	100.63	101.86	0.63	2.4
vaatetus ja jalkineet	86.44	97.55	99.68	101.53	105.48	3.99	22.0
asunto	43.39	69.59	75.69	81.79	115.99	16.12	167.3
lämpö ja valo	80.87	97.36	102.38	107.85	138.35	10.25	71.1
kotitalouskalus- to, -tarvikkeet ja palvelukset	91.46	98.02	99.30	100.62	107.29	2.62	17.3
liikenne	97.75	99.77	100.50	101.10	104.01	1.32	6.4
koulutus ja virkistys	90.11	96.58	98.33	99.87	105.10	3.35	16.6
muut tavarat ja palvelukset	85.29	96.65	98.38	100.14	108.86	3.35	27.6
Koko maa							
ravinto	93.83	98.58	99.59	100.56	104.12	1.99	11.0
juomat ja tupakka	99.25	100.00	100.31	100.63	101.86	0.63	2.6
vaatetus ja jalkineet	86.44	97.58	99.72	101.56	105.48	5.99	22.0
asunto	43.39	70.69	77.69	84.79	135.19	18.15	211.6
lämpö ja valo	80.87	96.18	101.25	107.23	138.35	10.91	71.1

Taulukko 3. Jatkuu

	Alin indeksi	Alin kvar- tiili Q ₁	Mediaani Q ₂	Ylin kvar- tiili Q ₃	Ylin indeksi	Kvar- tiili hajonta $\frac{Q_3 - Q_1}{Q_2} \times 100$	Suhteel- linen ero % 2)
Koko maa, jatkuu							
kotitalouskalus- to, -tarvikkeet	91.46	98.03	99.36	100.64	107.29	2.63	17.3
ja palvelukset	97.50	99.71	100.45	108.08	104.01	1.36	6.7
liikenne							
koulutus ja	90.11	96.64	98.39	99.89	105.10	3.30	16.6
virkistys							
muut tavarat ja	85.29	96.68	98.45	100.38	108.86	3.76	27.6
palvelukset							
Koko maa yhteensä	89.72	94.57	96.12	97.49	106.35	3.04	18.5

1) kukin kunta on yhtenä yksikkönä

2) $\frac{\text{ylin indeksi} - \text{alin indeksi}}{\text{alin indeksi}} \times 100$

Taulukosta voidaan havaita, että

- suurimpia kalleuserot ovat ryhmissä asunto ja valo ja lämpö, joissa hajonnat ovat selvästi suurempia kuin muissa ryhmissä
- erot ovat pienimpiä juomien ja tupakan, liikenteen ja ravinnon kohdalla
- maalaiskuntien ja kaupunkien ja kauppaloitten kohdalla hajonnoissa on jonkin verran eroja. Hajonta on maalaiskunnissa yleensä suurempi kuin kaupungeissa ja kauppaloissa.

Hajontaluvut on laskettu myös v. 1963 kalleustutkimuksesta ¹⁾ siinä käytetyn menoryhmittelyn osalta ja ne on esitetty taulukossa 4.

Taulukko 4. Menoryhmittäinen hajonta v. 1963 kalleustutkimuksessa

	kvartiili- hajonta %	suhteellinen ero %
Kaupungit ja kauppalat		
ravinto	1.69	6.2
asunto	26.22	196.5
lämpö ja valo	7.14	30.6
vaatetus ja jalkineet	0.21	1.9
muut	1.55	4.7
Maalaiskunnat		
ravinto	2.04	14.8
asunto	27.44	232.0
lämpö ja valo	12.29	69.5
vaatetus ja jalkineet	0.51	2.6
muut	0.88	8.6
Koko maa		
ravinto	2.16	14.8
asunto	27.58	248.5
lämpö ja valo	11.26	69.5
vaatetus ja jalkineet	0.41	2.6
muut	1.19	8.6

1) Vuoden 1963 kalleusluokituskomitean mietintö. Komiteamietintö 1964: A 11

Taulukossa esitetyt luvut ovat vaatetuksen ja jalkineiden sekä muut ryhmän osalta pienempiä kuin v. 1971 tutkimuksessa. Tämä johtunee siitä, että vuoden 1963 tutkimuksessa näitä ryhmiä edustavia hyödykkeitä oli vain muutama. Suurin osa näiden ryhmien painoista kuului vakiotäydennyserään. Nyt tehdyssä tutkimuksessa nämä ryhmät selvitettiin huomattavasti laajemmalla hyödykemäärällä. Asunto- sekä valo- ja lämpöryhmässä hajonnat ovat nyt tehdyssä tutkimuksessa pienempiä kuin v. 1963 tutkimuksessa.

Peruslaskelman mukaan lasketut suuralueittaiset indeksit on esitetty allaolevassa taulukossa 5.

Taulukko 5. Suuralueittaiset indeksit (koko maa = 100)

	indeksi
Etelä-Suomi	
Helsinki	106
muut kaupungit ja kauppalat	99
maalaiskunnat	95
Väli-Suomi	
kaupungit ja kauppalat	99
maalaiskunnat	96
Pohjois-Suomi	
kaupungit ja kauppalat	101
maalaiskunnat	98

Tauluksesta voidaan havaita, että elinkustannukset ovat Helsingissä 6 % korkeammat kuin koko maassa keskimäärin. Pohjois-Suomen kaupungeissa ja kauppaloissa hintataso niin ikään on muuta maata korkeampi. Seuraavaan ryhmään kuuluvat Etelä-Suomen ja Väli-Suomen muut kaupungit ja kauppalat. Pohjois-Suomen maalaiskunnissa hintataso on lähes yhtä korkea. Halvimpia alueita ovat Etelä- ja Väli-Suomen maalaiskunnat, joissa hintataso on 4-5 % alhaisempi kuin koko maassa keskimäärin.

VUODEN 1971 KALLEUSTUTKIMUKSEN HYÖDYKELUETTELO JA PAINOJÄRJESTELMÄ

N:o	Kulutuskategoriat ja edustavat hyödykkeet	Koko maan paino o/oo	Alueittaiset painot o/oo						
			Ryhmä ¹⁾						
			I	II	III	IV	V	VI	VII
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1.	RAVINTO	282.8	203.4	257.2	323.6	268.6	356.1	254.9	340.1
10.	<u>Viljatuotteet</u>	47.0	31.4	42.1	55.5	44.7	62.4	39.0	54.3
	Vehnajauhot	10.1	2.4	5.6	15.8	7.8	19.3	6.6	14.8
	Ruisjauhot	4.1	0.4	0.7	5.8	1.3	12.6	0.5	8.4
	Kaurahiutaleet	1.1	0.4	0.8	1.4	0.9	1.9	0.8	2.1
	Riisisuurimot	2.2	1.2	1.6	2.6	1.9	3.7	1.5	3.7
	Ruislimppu	6.6	4.1	6.6	7.4	8.2	6.8	7.3	9.2
	Ranskanleipä	7.2	8.0	8.9	7.7	7.4	3.5	8.1	5.3
	Voipulla	7.9	8.2	9.7	7.6	8.8	5.9	6.9	4.1
	Hillomunkki	3.1	3.6	3.9	2.3	3.1	2.5	2.9	1.7
	Sokerikorput	1.3	0.7	1.1	1.2	1.7	2.6	0.8	1.4
	Voileipäkeksit	1.3	0.9	1.2	1.4	1.4	1.4	1.4	1.4
	Marie-keksit	1.3	0.9	1.2	1.4	1.4	1.4	1.4	1.4
	Makarooni	0.8	0.6	0.8	0.9	0.8	0.8	0.8	0.8
11.	<u>Liha</u>	55.8	46.5	55.8	61.8	52.6	58.7	51.6	64.2
	Jauheliha, tavallinen	14.6	11.1	14.0	17.2	14.0	17.4	11.4	14.4
	Jauheliha, paistista	10.3	7.8	10.0	12.0	8.5	12.9	7.2	10.7
	Porsaankyljys	3.8	4.5	3.8	3.0	3.3	3.6	4.7	6.0
	Maksa	2.2	2.2	2.5	1.8	2.4	1.7	2.6	2.4
	Naudan- ja sianliha-säilyke	2.1	2.0	1.8	1.9	2.2	2.4	3.0	3.3
	Keittokinkku	3.7	3.9	4.8	3.3	3.0	2.4	3.7	3.5
	Pekonimakkara	4.5	4.1	4.5	4.7	5.6	3.9	4.8	6.0
	Lauantaimakkara	4.4	2.7	3.3	5.5	4.1	6.0	3.7	8.0
	Lenkkimakkara	10.2	8.2	11.1	12.4	9.5	8.4	10.5	9.9
12.	<u>Kala</u>	8.0	6.4	6.8	8.0	7.1	10.1	8.9	12.7
	Pakastettu sei	1.3	1.3	1.4	1.3	1.5	1.2	1.3	1.1
	Rasvasilli	2.9	2.7	2.8	3.1	2.6	2.7	3.4	3.9
	Silakka ja/tai muikku	3.8	2.4	2.6	3.6	3.0	6.2	4.2	7.7
13.	<u>Maito, juusto, munat</u>	56.5	40.3	50.6	63.2	55.8	72.0	54.5	69.7
	Kulutusmaito	35.9	23.2	27.6	40.4	34.6	52.9	33.1	54.8
	Erikoiskerma	5.0	4.5	7.3	4.3	6.0	2.8	6.3	2.0
	Taluspaimä	2.4	2.4	2.5	2.4	3.1	2.2	1.9	1.3
	Emmental juusto	5.2	4.6	5.3	6.2	4.4	5.3	5.5	4.3
	Kananmunat	8.0	5.6	7.9	9.9	7.7	8.8	7.7	7.3

1) I Helsinki, II Etelä-Suomen muut kaupungit ja kauppalat, III Etelä-Suomen maalaiskunnat, IV Väli-Suomen kaupungit ja kauppalat, V Väli-Suomen maalaiskunnat, VI Pohjois-Suomen kaupungit ja kauppalat, VII Pohjois-Suomen maalaiskunnat

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
14.	<u>Öljyt ja rasvat</u>	33.8	16.9	26.3	41.9	29.7	54.7	25.8	45.5
	Meijerivoi	26.7	13.2	20.2	33.2	22.0	45.4	18.3	35.7
	Jääkaappimargariini	7.1	3.7	6.1	8.7	7.7	9.3	7.5	9.8
15.	<u>Hedelmät ja marjat</u>	28.3	27.1	29.8	28.8	30.0	26.7	27.7	25.8
	Kotim. omenat	4.8	4.0	5.4	5.1	5.9	4.0	4.5	4.0
	Appelsiinit	5.7	6.7	6.2	5.2	6.6	4.0	7.7	4.0
	Banaanit	2.2	2.6	2.6	2.0	2.9	1.3	2.5	1.8
	Rusinat	1.8	1.4	1.7	1.9	1.5	2.2	1.5	2.0
	Puolukat	4.6	1.9	3.3	5.7	4.4	8.1	2.5	7.7
	Keräkaali	5.0	5.3	5.9	5.4	4.6	4.0	4.9	3.1
	Sipuli	1.1	1.6	1.3	0.9	1.0	0.6	1.0	0.7
	Hernepurkki	0.4	0.3	0.4	0.6	0.3	0.6	0.4	0.5
	Italiansalaatti	1.3	1.8	1.4	1.0	1.4	0.9	0.7	0.5
	Maustekurkku	1.4	1.5	1.6	1.0	1.4	1.0	2.0	1.5
16.	<u>Perunat</u>	5.6	3.6	4.6	6.8	4.4	8.0	4.4	7.6
	Ruokaperuna	5.6	3.6	4.6	6.8	4.4	8.0	4.4	7.6
17.	<u>Sokeri</u>	11.5	4.4	8.3	15.9	9.8	18.6	8.9	17.6
	Palasokeri	11.5	4.4	8.3	15.9	9.8	18.6	8.9	17.6
18.	<u>Kahvi, tee</u>	23.3	15.4	20.0	26.6	21.5	32.3	21.7	30.8
	Kahvipaketti	22.7	14.9	19.4	26.0	20.9	31.7	21.1	30.3
	Teepussit	0.6	0.5	0.6	0.6	0.6	0.6	0.6	0.5
19.	<u>Muu ruoka</u>	13.0	11.4	12.9	15.1	13.0	12.6	12.4	11.9
	Omenamarmelaadi	1.2	1.6	1.1	1.0	1.0	1.1	1.2	1.3
	Maitosuklaa	7.4	6.6	7.8	8.0	7.8	6.4	7.6	6.8
	Jäätelöpakkaus	2.1	1.8	2.0	2.4	2.3	2.4	2.0	1.5
	Suola	2.0	0.9	1.6	3.4	1.7	2.6	1.4	2.1
	Sinappi	0.3	0.5	0.4	0.3	0.2	0.1	0.2	0.2
2.	<u>JUOMAT JA TUPAKKA</u>	74.1	92.9	76.7	66.3	79.5	56.9	85.5	63.7
20.	<u>Juomat</u>	39.4	58.7	43.0	32.3	41.9	22.7	53.9	21.0
	Virvoitusjuomapullo	5.5	6.3	5.8	5.3	5.8	4.6	5.1	4.7
	Vakioerä	33.9	52.4	37.2	27.0	36.1	18.1	48.8	16.3
21.	<u>Tupakka</u>	34.7	34.2	33.7	34.0	37.6	34.2	31.6	42.7
	Vakioerä	34.7	34.2	33.7	34.0	37.6	34.2	31.6	42.7
3.	<u>VAATEETUS JA JAL- KINEET</u>	94.1	93.6	95.6	89.5	97.3	92.8	103.8	95.9
30.	<u>Vaatetus</u>	77.2	75.8	80.0	74.3	76.4	76.2	87.3	75.4
	Miesten päällystakki	4.7	4.6	5.4	4.2	5.2	3.8	4.0	5.0
	Naisten päällystakki	6.4	6.8	7.1	5.8	7.3	6.0	6.8	3.5
	Miesten makkatakki	2.7	3.9	3.5	1.3	2.3	1.2	9.8	0.5
	Miesten puku	6.5	8.6	7.2	5.6	4.5	5.1	8.8	5.2

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
	Miesten irtohousut	4.3	2.8	3.8	4.9	3.7	6.2	2.7	6.3	
	Naisten ulkoilupusero	2.9	2.7	2.2	3.0	3.4	3.6	1.9	4.0	
	Naisten pitkät housut	3.1	2.4	3.0	3.3	3.6	2.8	5.1	3.0	
	Naisten tunikapusero	8.5	9.4	9.3	8.4	7.7	6.9	9.1	7.2	
	Naisten villatakki	4.4	3.8	4.1	4.3	3.6	5.5	4.5	6.0	
	Miesten nailonpaita	3.7	3.7	3.5	3.5	2.9	4.8	2.7	3.7	
	Miesten alusvaatekerrasto	2.7	2.2	2.8	2.7	2.1	3.2	2.3	3.6	
	Naisten alusvaatekerrasto	6.1	5.0	6.9	5.3	7.2	5.8	8.1	6.4	
	Miesten sukat	1.1	1.1	1.1	1.1	0.8	1.2	1.4	1.1	
	Naisten sukkahousut	3.7	3.6	3.9	4.0	4.2	3.1	4.1	3.5	
	Huopahattu	3.9	3.1	4.2	3.1	7.4	3.3	5.1	4.0	
	Nahkahansikkaat	2.7	2.2	2.7	2.9	2.2	3.2	2.8	3.1	
	Villakangas	2.8	3.1	2.9	3.3	1.6	2.7	1.2	2.2	
	Lankarulla	1.1	0.8	1.1	1.2	1.3	1.2	0.8	0.8	
	Villalanka	2.4	1.9	2.1	2.6	2.2	3.2	2.5	3.3	
	Puuvillakangas	2.8	2.0	2.4	3.6	2.9	3.2	2.6	2.7	
	Vakioerä	0.7	2.1	0.8	0.2	0.3	0.2	1.0	0.3	
31.	<u>Jalkineet</u>	16.9	17.8	15.6	15.2	20.9	16.6	16.5	20.5	
	Kumisaappaat	2.5	1.3	1.6	3.3	1.6	4.4	1.5	4.7	
	Urheilutossut	1.3	1.2	1.1	1.0	1.2	1.4	2.2	2.6	
	Miesten puolikengät	6.1	7.0	6.0	5.2	8.6	5.2	5.6	6.3	
	Naisten puolikengät	6.1	7.0	6.0	5.2	8.6	5.1	5.6	6.4	
	Vakioerä	0.9	1.3	0.9	0.5	0.9	0.5	1.6	0.5	
4.	ASUNTO	160.4	215.6	176.1	130.1	181.5	116.4	173.2	103.0	
40.	<u>Asunto</u>	160.4	215.6	176.1	130.1	181.5	116.4	173.2	103.0	
	Vuokrahuoneistot	160.3	215.4	175.9	130.0	181.4	116.4	172.7	103.0	
	Vakioerä	0.1	0.2	0.2	0.1	0.1	0.0	0.5	0.0	
5.	VALO JA LÄMPÖ	37.0	15.8	29.8	49.0	29.6	59.1	28.0	49.3	
50.	<u>Sähkö</u>	10.8	8.8	11.4	12.3	11.3	10.4	11.2	9.1	
	Sähkötariffi	10.8	8.8	11.4	12.3	11.3	10.4	11.2	9.1	
51.	<u>Kaasu</u>	1.6	1.3	0.8	2.1	0.7	2.8	0.2	3.4	
	Nestekaasu	1.6	1.3	0.8	2.1	0.7	2.8	0.2	3.4	
52.	<u>Lämmitysaineet</u>	24.6	5.7	17.6	34.6	17.6	45.9	16.6	36.8	
	Halot	}	24.4	5.6	17.4	34.4	17.3	45.8	16.6	36.8
	Lämmitysöljy									
	Antrasiitti									
	Vakioerä	0.2	0.1	0.2	0.2	0.3	0.1	0.0	0.0	

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
6.	KOTITALOUSHALUSTO, -TARVIKKEET JA -PALVELUKSET	58.3	59.5	64.2	51.0	65.6	52.4	61.0	58.7
60.	Huonekalut ja matot	12.4	15.4	14.4	8.9	15.2	8.0	17.0	11.8
	Tuoli	4.7	6.1	5.5	3.1	5.9	2.8	6.4	4.1
	Pöytä	3.7	4.3	4.5	2.4	4.8	2.2	5.3	3.7
	Laveri	3.4	4.5	3.8	2.4	4.1	2.3	4.6	3.3
	Vakioerä	0.6	0.5	0.6	1.0	0.4	0.7	0.7	0.7
61.	Kotitaloustekstiilit	7.5	7.4	8.1	7.5	5.0	8.7	7.2	8.1
	Muovikangas pöytä- liinaksi	1.0	1.2	1.0	0.7	1.0	1.2	1.0	1.7
	Lakanakangas	4.3	4.7	4.9	4.3	2.5	4.2	3.9	3.2
	Vaahtomuovipatja	1.6	1.1	1.6	1.5	1.1	2.6	1.6	2.5
	Vakioerä	0.6	0.4	0.6	1.0	0.4	0.7	0.7	0.7
62.	Kotitalouskoneet ja -laitteet	10.5	6.9	10.4	11.2	12.5	11.9	8.8	12.6
	Jääkaappi	4.1	3.0	3.8	4.7	5.0	4.4	3.5	4.5
	Pesukone	3.4	1.6	3.6	3.1	4.3	4.7	2.6	5.2
	Pölynimuri	2.2	1.4	2.5	2.5	2.4	1.9	2.4	1.9
	Vakioerä	0.8	0.9	0.5	0.9	0.8	0.9	0.3	1.0
63.	Kotitalouden käyttö- esineet	6.8	7.4	7.7	6.2	6.4	6.0	7.1	5.7
	Ruokalautanen	3.6	4.6	3.7	3.1	3.7	3.0	4.8	2.6
	Alumiinikattila	1.4	1.7	1.8	1.4	0.7	1.1	1.1	1.3
	Lattiaharja	1.8	1.1	2.2	1.7	2.0	1.9	1.2	1.8
64.	Kotitaloustarvikkeet ja -palvelukset	21.1	22.4	23.6	17.2	26.5	17.8	20.9	20.5
	Pesujauhe	5.6	4.6	5.6	5.6	6.1	6.2	5.9	7.0
	Mäntysuopa	2.6	2.1	2.4	2.7	2.8	3.0	2.7	2.7
	Valkopesu	2.4	4.6	3.4	0.8	3.0	0.6	1.5	0.6
	Hehkulamppu	2.3	2.7	2.4	2.2	2.2	2.4	2.1	1.4
	Vakioerä	8.2	8.4	9.8	5.9	12.4	5.6	8.7	8.8
7.	LIIKENNE	130.8	131.6	121.7	145.5	110.5	134.1	124.6	145.5
70.	Liikennevälineet	42.4	38.3	39.2	49.3	34.4	47.8	30.2	51.4
	Polkupyörä	4.1	2.9	3.4	4.4	3.8	6.2	2.3	6.4
	Vakioerä	38.3	35.4	35.8	44.9	30.6	41.6	27.9	45.0
71.	Liikennevälineiden käyttö	50.5	41.2	48.3	62.7	37.1	49.6	71.1	56.2
	Autonrengas	15.2	12.5	13.8	20.9	9.3	12.9	27.7	17.1
	Bensiini	22.2	15.2	21.0	28.0	18.0	23.4	29.3	27.5
	Ajo-opetus	2.7	2.7	3.0	2.2	1.4	3.8	2.0	2.2
	Liikennevakuutus	6.4	7.0	6.4	7.4	5.0	5.6	6.7	5.4
	Vakioerä	4.0	3.8	4.1	4.2	3.4	3.9	5.4	4.0

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
72.	<u>Ostetut matkat</u>	32.2	43.8	28.2	28.3	34.1	32.1	19.6	34.3
	Matkakust. sairaus-								
	tapauksissa	0.7	0.6	0.4	0.6	1.0	1.2	0.4	1.1
	Taksimaksut	3.2	3.2	2.0	2.5	4.5	4.8	2.1	4.3
	Linja-autojen pai-								
	kallistaksat	13.4	20.0	13.1	14.2	7.7	10.2	6.8	14.6
	Vakioerä	14.9	20.0	12.7	11.0	20.9	15.9	10.3	14.3
73.	<u>Tietoliikenne</u>	5.7	8.3	6.0	5.2	4.9	4.6	3.7	3.6
	Puhelinmaksu	2.3	3.6	2.5	2.0	1.8	1.8	1.3	1.2
	Vakioerä	3.4	4.7	3.5	3.2	3.1	2.8	2.4	2.4
8.	KOULUTUS JA VIRKIS-								
	TYS	65.0	68.7	69.8	62.8	64.8	58.5	70.0	54.5
80.	<u>Virkistys ja huvit-</u>								
	telutavarat	26.1	26.9	29.0	26.0	25.3	22.2	26.4	22.4
	Radio	2.1	2.0	2.5	2.0	2.2	1.3	1.2	2.7
	Televisio	6.0	5.0	5.6	7.4	5.3	6.8	6.8	4.5
	Kamera	1.6	1.2	2.3	1.4	1.3	1.2	2.8	1.5
	Äänilevy	0.5	1.1	0.4	0.4	0.3	0.1	0.9	0.3
	Makuupussi	4.4	3.7	4.2	4.6	4.3	4.8	4.6	5.7
	Filmirulla	0.5	0.8	0.5	0.4	0.3	0.4	0.4	0.5
	Lego-pakkaus	2.7	3.8	2.7	2.3	3.4	1.7	3.3	1.8
	Neilikka	6.5	7.5	8.4	5.6	7.1	4.4	5.6	3.9
	Vakioerä	1.8	1.8	2.4	1.9	1.1	1.5	0.8	1.5
81.	<u>Virkistys-, huvitte-</u>								
	lu- ja kulttuuripal-								
	velukset	16.7	17.0	18.6	15.3	17.7	15.6	18.4	12.9
	Elokuvat	5.2	5.5	5.5	4.8	6.1	5.3	4.4	4.4
	Filmin kehitys ja								
	kopiointi	1.6	1.9	1.8	1.1	1.6	1.7	1.9	0.8
	Vakioerä	9.9	9.6	11.3	9.4	10.0	8.6	12.1	7.7
82.	<u>Kirjat, lehdet,</u>								
	kirjoitustarvikkeet	15.3	15.1	15.1	16.1	15.4	15.1	15.4	14.9
	Lyijykynä	1.0	1.0	1.1	1.0	0.9	1.0	1.2	1.2
	Konseptipaperi	1.0	1.0	1.0	1.0	0.9	1.0	1.2	1.2
	Vakioerä	13.3	13.1	13.0	14.1	13.6	13.1	13.0	12.5
83.	<u>Koulutus</u>	6.9	9.7	7.1	5.4	6.4	5.6	9.8	4.3
	Oppikoulumaksut	2.3	2.4	2.3	2.2	1.6	2.5	3.1	1.4
	Vakioerä	4.6	7.3	4.8	3.2	4.8	3.1	6.7	2.9

KUNNITTAISET ERI MENETELMILLÄ LASKETUT KALLEUSLUVUT
TILASTOALUEITTAIN

	I Koko maa = 100	II Helsinki = 100	III Suuralue = 100
UUSIMAA			
Helsinki	106	100	103
Hanko	97	91	96
Loviisa	97	92	97
Porvoo	98	93	98
Tammisaari	98	93	98
Hyvinkää	99	93	99
Järvenpää	100	94	100
Lohja	100	94	100
Kerava	101	95	101
Espoo	104	98	105
Kauniainen	104	98	105
Karjaa	95	90	95
Karkkila	95	89	95
Vantaa	104	98	105
Askola	97	91	100
Bromarv	95	89	97
Inkoo	96	90	99
Karjalohja	95	89	98
Kirkkonummi	98	93	101
Lapinjärvi	95	90	98
Liljendal	96	91	99
Lohjan mlk	98	92	102
Myrskylä	97	91	100
Mäntsälä	99	94	103
Nummi	97	91	100
Nurmi järvi	99	93	102
Pernaja	96	90	98
Pohja	91	86	94
Pornainen	98	92	101
Porvoon mlk	95	89	98
Pukkila	97	92	100
Fusula	96	91	99
Ruotsinpyhtää	94	89	97
Sammatti	97	91	100
Sipoo	98	92	101
Siuntio	98	92	101
Snappertuna	94	88	97
Tammisaaren mlk	97	91	100
Tenhola	93	88	96
Tuusula	101	95	104
Vihti	98	93	102

	I	II	III
VARSINAIS-SUOMI			
Turku	100	94	100
Naantali	98	92	97
Uusikaupunki	96	91	96
Salo	96	91	96
Loimaa	97	92	97
Parainen	95	90	95
Raisio	100	94	100
Alastaro	93	88	96
Askainen	96	90	99
Aura	93	88	96
Dragsfjärd	93	88	95
Halikko	93	88	96
Houtskari	96	90	99
Iniö	96	90	99
Kaarina	97	91	100
Kalanti	93	87	96
Karinainen	91	86	94
Karjala	93	88	96
Kemiö	92	87	95
Kiikala	94	89	97
Kisko	91	85	94
Korppoo	96	90	99
Koski Tl	93	88	96
Kustavi	94	89	97
Kuusjoki	93	87	96
Laitila	94	89	97
Lemu	94	88	96
Lieto	95	89	98
Loimaan mlk	95	90	98
Lokalahti	91	86	94
Marttila	92	86	95
Masku	95	90	98
Mellilä	92	87	94
Merimasku	93	88	96
Metsämaa	92	87	95
Mietoinen	91	86	94
Nuurla	91	86	94
Mynämäki	95	90	98
Nauvo	96	90	99
Nousiainen	93	88	96
Oripää	93	88	96
Paattinen	94	89	97
Paimio	94	88	97
Perniö	90	84	93
Pertteli	92	87	95
Piikkiö	95	89	98
Pyhämaa	94	88	97
Pyhäranta	95	89	98
Pöytyä	93	88	96

	I	II	III
Rusko	96	90	99
Rymättylä	95	89	98
Sauvo	93	88	96
Somerniemi	93	88	96
Somero	94	89	97
Suomusjärvi	92	86	95
Särkisalo	91	85	94
Taivassalo	92	87	94
Tarvasjoki	94	88	97
Vahto	93	88	96
Vehmaa	93	88	96
Velkua	94	89	97
Vestanfjärd	91	86	93
Yläne	92	87	94
Ypäjä	94	89	97
AHVENANMAA			
Mariehamn	101	95	101
Brändö	96	95	103
Eckerö	96	95	104
Finström	96	95	103
Föglö	96	95	103
Geta	96	95	104
Hammarland	96	95	103
Jomala	96	95	104
Kumlinge	96	95	103
Kökar	96	95	104
Lemland	96	95	104
Lumparland	96	95	104
Saltvik	97	96	104
Sottunga	97	95	104
Sund	96	95	104
Vårdö	96	95	104
SATAKUNTA			
Pori	98	92	98
Rauma	96	90	95
Kankaanpää	97	92	97
Harjavalta	96	91	95
Huittinen	96	91	96
Kokemäki	93	88	93
Eura	91	85	93
Eurajoki	93	87	96
Honkajoki	94	89	97
Karvia	94	89	97
Keikyä	97	91	100

	I	II	III
Kiikoinen	93	88	95
Kiukainen	94	88	97
Kodisjoki	95	90	99
Kullaa	93	88	96
Köyliö	94	88	97
Lappi	94	88	97
Lavia	94	88	97
Luvia	90	85	92
Merikarvia	91	86	94
Nakkila	94	88	97
Noormarkku	92	87	95
Pomarkku	91	86	93
Rauman mlk	94	88	97
Siikainen	92	87	95
Suodenniemi	94	89	97
Säkylä	91	86	94
Ulvila	95	90	98
Vampula	93	87	96
 ETELÄ-HÄME			
Hämeenlinna	98	93	99
Heinola	99	94	99
Lahti	100	95	101
Riihimäki	97	92	97
Forssa	96	90	96
Artjärvi	97	91	101
Asikkala	96	91	99
Hartola	95	89	98
Hattula	96	90	99
Hauho	95	89	98
Hausjärvi	95	90	98
Heinolan mlk	96	90	99
Hollola	97	91	100
Humppila	93	88	96
Janakkala	94	89	97
Jokioinen	94	89	97
Kalvola	94	89	97
Koski Hl	96	91	99
Kuhmoinen	95	90	98
Kärkölä	97	91	100
Lammi	96	90	99
Loppi	95	89	98
Nastola	97	92	101
Orimattila	97	91	100
Padasjoki	97	91	100
Renko	95	89	98
Sysmä	95	89	98
Tammela	94	88	97
Tuulos	95	89	98

	I	II	III
TAMPEREENMAA			
Tampere	102	96	102
Valkeakoski	96	91	96
Vammala	96	91	96
Ikaalinen	96	91	96
Mänttä	96	91	96
Nokia	97	91	97
Toijala	95	90	95
Parkano	94	89	93
Eräjärvi	95	89	97
Hämeenkyrö	94	89	97
Juupajoki	95	89	97
Jämijärvi	95	90	98
Kangasala	97	92	100
Karkku	91	86	94
Kihniö	94	89	97
Kiikka	93	88	96
Kuhmalahti	95	89	98
Kuorevesi	95	89	98
Kuru	96	90	98
Kylmäkoski	94	89	97
Lempäälä	98	93	102
Luopioinen	97	91	100
Längelmäki	95	89	98
Mouhijärvi	93	88	96
Orivesi	96	90	99
Pirkkala	99	92	102
Pohjaslahti	95	90	98
Punkalaidun	93	87	96
Pälkäne	98	92	101
Ruovesi	96	91	99
Sahalahti	97	91	101
Suoniemi	94	89	97
Sääksmäki	97	92	101
Tottijärvi	95	89	98
Tyrvää	93	88	96
Urjala	92	87	95
Vesilahti	96	91	100
Viiala	95	89	98
Viljakkala	97	91	100
Vilppula	95	90	97
Virrat	95	90	98
Ylöjärvi	99	93	102
KAAKKOIS-SUOMI			
Kotka	98	92	98
Hamina	99	93	99
Lappeenranta	100	95	100

	I	II	III
Kouvola	100	95	100
Imatra	98	92	98
Karhula	99	89	99
Kuusankoski	97	91	96
Anjala	95	89	98
Elimäki	96	91	99
Haapasaari	96	90	100
Iitti	96	90	99
Jaala	94	89	97
Joutseno	96	90	99
Kymi	96	91	100
Lemi	95	89	98
Luumäki	94	89	97
Miehikkälä	94	89	97
Nuijamaa	96	90	99
Parikkala	97	92	101
Pyhtää	96	90	99
Rautjärvi	96	90	99
Ruokolahti	97	91	100
Saari	97	91	100
Savitaipale	95	89	98
Simpele	96	91	99
Sippola	96	91	100
Taipalsaari	97	91	100
Uukuniemi	96	91	99
Valkeala	94	89	97
Vehkalahti	95	90	99
Virolahti	94	89	98
Ylämaa	95	90	98
KESKI-SUOMI			
Jyväskylä	103	97	104
Suolahti	99	94	100
Äänekoski	98	92	98
Jämsä	96	91	96
Hankasalmi	97	91	99
Joutsa	99	94	101
Jyväskylän mlk	98	92	100
Jämsänkoski	95	89	98
Kannonkoski	97	91	99
Karstula	97	91	100
Keuruu	97	92	100
Kinnula	95	90	99
Kivijärvi	97	91	100
Konginkangas	98	93	101
Konnevesi	95	90	98
Korpilahti	96	90	99
Kyyjärvi	96	91	99

	I	II	III
Laukaa	98	93	101
Leivonmäki	96	90	99
Luhanka	96	90	98
Multia	96	90	99
Muurame	97	92	100
Petäjavesi	96	91	99
Pihtipudas	98	92	101
Pylkönmäki	96	90	99
Saarijärvi	98	92	101
Sumiainen	97	92	100
Säynätsalo	98	92	101
Toivakka	97	91	99
Uurainen	98	92	100
Viitasaari	98	93	101
ETELÄ-SAVO			
Mikkeli	99	94	100
Savonlinna	101	95	102
Pieksämäki	97	92	97
Varkaus	99	93	99
Anttola	97	91	100
Enonkoski	97	91	100
Haukivuori	96	91	99
Heinävesi	95	85	98
Hirvensalmi	98	92	100
Joroinen	94	88	97
Juva	98	92	100
Jäppilä	95	90	98
Kangaslampi	96	90	99
Kangasniemi	96	91	99
Kerimäki	97	91	99
Leppävirta	96	90	98
Mikkelin mlk	96	91	99
Mäntyharju	97	91	100
Pertunmaa	96	91	99
Pieksämäen mlk	96	90	98
Punkaharju	98	92	100
Puumala	97	91	99
Rantasalmi	93	87	96
Ristiina	97	91	99
Savonranta	96	91	99
Sulkava	96	91	99
Suomenniemi	97	92	100
Sääminki	98	92	100
Virtasalmi	96	91	99

	I	II	III
POHJOIS-SAVO			
Kuopio	101	95	102
Iisalmi	98	92	98
Suonenjoki	98	92	98
Juankoski	99	93	101
Kaavi	100	95	102
Karttula	99	93	101
Keitele	98	92	100
Kiuruvesi	101	96	104
Lapinlahti	98	93	101
Maaninka	100	94	102
Nilsinä	99	94	102
Pielavesi	100	95	102
Rautalampi	96	90	98
Rautavaara	97	91	99
Riistavesi	99	93	101
Siilinjärvi	101	95	103
Sonkajärvi	96	90	98
Tervo	98	92	100
Tuusniemi	96	91	99
Varpaisjärvi	98	92	101
Vehmersalmi	95	89	98
Vesanto	96	91	98
Vieremä	95	90	97
POHJOIS-KARJALA			
Joensuu	102	96	103
Lieksa	102	96	102
Nurmes	100	94	100
Outokumpu	99	93	99
Kiihtelysvaara	96	91	98
Kitee	97	92	100
Kontiolahti	97	91	99
Liperi	97	91	100
Nurmeksen mlk	97	92	100
Pielisjärvi	97	92	99
Polvijärvi	97	91	99
Pyhäselkä	97	92	100
Rääkkylä	97	92	98
Tohmajärvi	97	92	99
Tuupovaara	97	92	99
Valtimo	98	93	101
Värtsilä	94	89	97
Eno	99	94	101
Ilomantsi	98	93	100
Juuka	96	91	99
Kesälahti	97	92	99

	I	II	III
ETELÄ-POHJANMAA			
Vaasa	98	93	98
Kaskinen	93	88	93
Kristiinankaupunki	96	91	96
Pietarsaari	95	90	95
Uusikaarlepyy	94	89	94
Seinäjoki	99	94	100
Lapua	100	94	101
Kurikka	96	90	95
Alahärmä	91	86	94
Alajärvi	95	90	98
Alavus	97	91	99
Bergö	95	90	98
Björköby	96	91	99
Evijärvi	93	88	97
Ilmajoki	96	91	99
Isojoki	94	89	97
Isokyrö	95	90	98
Jalasjärvi	95	90	98
Jepua	94	88	96
Jurva	95	90	98
Karijoki	97	91	99
Kauhajoki	96	90	99
Kauhava	95	89	98
Koivulahti	95	89	98
Korsnäs	95	90	99
Kortesjärvi	94	89	97
Kuortane	95	90	98
Laihia	95	90	98
Lappajärvi	95	90	98
Lapväärtti	95	90	97
Lehtimäki	93	88	95
Luoto	91	86	94
Maalahti	96	91	99
Maksamaa	93	88	96
Munsala	93	87	96
Mustasaari	96	90	98
Nurmo	96	91	99
Närpiö	97	92	99
Oravainen	91	86	94
Peräseinäjoki	95	89	98
Petolahti	96	91	99
Pietarsaaren mlk	93	87	95
Pirttikylä	96	90	98
Purmo	93	88	96
Raippaluoto	96	90	99
Siipyy	94	89	97
Soini	94	89	97
Sulva	97	91	99
Teuva	95	90	98
Tiukka	98	92	100

	I	II	III
Töysä	93	87	96
Uudenkaarlepyyn mlk	92	87	95
Vimpeli	96	90	99
Vähäkylä	95	89	98
Vöyri	93	88	96
Ylihärmä	93	88	96
Ylimarkku	96	91	99
Ylistaro	95	89	98
Ähtäri	94	88	97
Ähtävä	93	87	95
KESKI-POHJANMAA			
Kokkola	99	93	99
Raahe	100	94	100
Ylivieska	97	91	97
Haapajärvi	95	89	94
Oulainen	97	92	97
Alavieska	94	89	97
Haapavesi	95	90	98
Halsua	94	88	97
Himanka	96	90	98
Kaarlela	98	96	103
Kalajoki	96	90	98
Kannus	96	90	99
Kaustinen	93	88	96
Kestilä	97	92	99
Kruunupyö	96	91	98
Kälviä	97	92	100
Kärsämäki	96	91	99
Lestijärvi	97	91	99
Lohtaja	97	91	100
Merijärvi	96	90	99
Nivala	94	89	97
Paavola	96	91	98
Pattijoki	96	91	99
Perho	96	90	98
Piippola	97	92	100
Pulkkila	97	91	100
Pyhäjoki	96	91	99
Pyhäjärvi Ol	99	94	102
Pyhäntä	99	94	101
Rantsila	96	91	99
Rautio	96	90	99
Reisjärvi	94	89	97
Revonlahti	96	91	99
Saloinen	97	91	99
Sievi	96	91	99
Siikajoki	95	90	98
Toholampi	96	91	99
Ullava	95	90	98
Veteli	93	88	97
Vihanti	96	91	99

	I	II	III
POHJOIS-POHJANMAA			
Oulu	102	96	102
Hailuoto	97	92	100
Haukipudas	97	91	100
Ii	97	92	100
Kempele	100	94	103
Kiiminki	97	91	101
Kuivaniemi	97	92	100
Kuusamo	102	96	104
Liminka	98	93	101
Lumijoki	100	94	102
Muhos	95	89	98
Oulunsalo	98	92	101
Pudasjärvi	97	91	99
Taivalkoski	99	94	101
Temmes	99	93	102
Tyrnävä	97	91	100
Utajärvi	95	89	99
Yli-Ii	97	92	101
Yli-Kiiminki	97	91	100
KAINUU			
Kajaani	100	94	100
Hyrnsalmi	96	91	99
Kajaanin mlk	98	92	101
Kuhmo	97	92	100
Paltamo	98	92	101
Puolanka	98	92	101
Ristijärvi	98	93	101
Sotkamo	100	94	102
Suomussalmi	97	92	100
Vaala	96	91	100
Vuolijoki	97	92	100
LAPPI			
Kemi	99	94	99
Tornio	98	92	98
Rovaniemi	103	98	103
Kemijärvi	105	99	105
Alatornio	103	98	106
Enontekiö	99	93	102
Inari	99	94	102
Karunki	101	95	104
Kemijärven mlk	97	91	100

	I	II	III
Kemin mlk	99	93	102
Kittilä	97	92	100
Kolari	98	93	100
Muonio	97	91	100
Pelkosenniemi	98	93	101
Pello	100	95	102
Posio	99	93	102
Ranua	96	91	99
Rovaniemen mlk	96	91	99
Salla	96	91	100
Savukoski	100	94	102
Simo	96	91	99
Sodankylä	100	94	102
Tervola	99	93	102
Utsjoki	98	93	101
Ylitornio	99	93	101

KUNNITTAISET KALLEUSLUVUT (KOKO MAA = 100) MENORYHMITÄIN

Kunta	Menoryhmä ¹⁾								
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
UUSIMAA									
Helsinki	103	99	100	135	91	101	99	105	101
Hanko	100	100	100	79	91	103	101	99	101
Loviisa	101	100	100	83	89	99	101	94	103
Porvoo	102	100	101	88	97	104	98	99	102
Tammisaari	101	99	105	86	94	101	101	99	100
Hyvinkää	101	100	96	96	95	100	100	98	99
Järvenpää	100	99	101	99	95	102	100	99	97
Lohja	100	100	104	98	94	101	101	99	98
Kerava	101	99	100	103	95	98	100	98	100
Espoo	103	99	98	118	100	104	102	100	102
Kauniainen	104	99	102	115	95	104	102	103	103
Karjaa	100	100	103	74	93	99	101	96	100
Karkkila	97	100	96	81	93	99	99	99	94
Vantaa	102	99	100	119	112	98	102	98	104
Askola	101	100	102	77	97	103	102	100	96
Bromarv	100	100	105	62	100	102	101	99	101
Inkoo	100	100	99	72	108	102	100	97	100
Karjalohja	102	100	101	68	102	98	101	100	97
Kirkkonummi	102	99	97	85	106	100	101	100	102
Lapinjärvi	102	100	98	72	90	98	101	99	101
Liljendal	103	100	100	70	95	102	101	100	103
Lohjan mlk	101	100	103	85	109	100	102	98	96
Myrskylä	101	100	101	76	96	102	101	98	99
Mäntsälä	99	99	100	97	109	103	101	98	97
Nummi	102	100	100	83	94	99	99	94	97
Nurmijärvi	100	100	97	93	112	99	100	99	101
Pernaja	103	100	102	68	92	102	101	99	103
Pohja	100	100	100	45	101	98	100	100	102
Pornainen	101	100	99	80	104	104	101	101	101
Porvoon mlk	102	100	101	69	95	102	101	92	99
Pukkila	98	100	100	85	100	102	100	100	98
Pusula	100	100	101	79	105	102	99	96	94
Ruotsinpyhtää	98	100	98	73	88	99	100	98	100
Sammatti	99	100	104	81	98	101	101	97	97
Sipoo	99	99	100	82	110	100	100	102	102
Siuntio	100	100	104	86	101	101	101	98	98
Snappertuna	101	100	105	59	101	99	100	99	101
Tammisaaren mlk	100	100	105	74	102	101	101	99	100
Tenhola	101	100	105	52	101	101	101	98	101
Tuusula	100	99	100	103	104	102	100	101	101
Vihti	99	100	102	91	106	102	99	97	99

1) 1 = ravinto

2 = juomat ja tupakka

3 = vaatetus ja jalkineet

4 = asunto

5 = lämpö ja valo

6 = kotitalouskalusto, -tarvikkeet ja
-palvelukset

7 = liikenne

8 = koulutus ja virkistys

9 = muut tavarat ja palvelukset

Kunta	1	2	3	4	5	6	7	8	9
VARSINAIS-SUOMI									
Turku	98	100	103	104	94	98	99	98	101
Naantali	98	100	101	90	106	98	100	100	97
Uusikaupunki	98	100	99	83	92	100	101	96	96
Salo	97	100	99	87	92	100	102	94	93
Loimaa	97	100	101	87	92	94	99	101	101
Parainen	99	100	99	76	102	100	100	97	98
Raisio	98	100	99	102	103	96	100	101	100
Alastaro	96	100	100	68	94	94	99	99	100
Askainen	97	100	101	78	106	98	100	98	101
Aura	97	100	102	65	115	91	100	93	101
Dragsfjärd	98	100	97	64	87	101	101	92	100
Halikko	98	100	97	67	101	99	101	96	95
Houtskari	98	100	98	68	138	102	102	100	101
Iniö	99	100	102	66	125	100	102	100	101
Kaarina	97	100	101	82	103	97	100	98	102
Kalanti	98	100	97	68	91	97	101	98	92
Karinainen	97	100	96	53	102	99	101	99	98
Karjala	97	100	94	69	97	97	101	97	101
Kemiö	98	100	97	58	87	101	101	95	100
Kiikala	99	100	97	73	96	97	100	95	95
Kisko	100	100	98	51	101	98	101	93	92
Korppoo	98	100	96	68	138	100	102	101	104
Koski Tl	96	100	99	70	99	99	100	96	95
Kustavi	98	100	99	66	96	99	101	101	100
Kuusjoki	98	100	95	70	98	99	100	95	93
Laitila	97	100	102	71	109	100	99	95	97
Lemu	98	100	100	64	100	97	100	100	102
Lieto	97	100	101	72	101	98	100	100	101
Loimaan mlk	96	100	98	81	94	93	99	97	103
Lokalahti	97	100	98	59	97	98	101	98	92
Marttila	96	100	96	62	102	96	100	97	98
Masku	98	100	102	73	109	98	100	100	97
Mellilä	98	100	94	63	92	95	99	95	99
Merimasku	98	100	100	64	105	98	100	100	98
Metsämaa	97	100	100	61	99	94	99	100	101
Mietoinen	94	100	94	65	90	97	100	99	99
Muurla	98	100	98	55	101	98	101	96	93
Mynämäki	97	100	97	78	96	99	101	99	102
Nauvo	100	100	99	68	138	100	102	100	96
Nousiainen	97	100	102	66	100	97	99	96	101
Oripää	97	100	99	67	97	96	98	98	103
Paattinen	99	100	101	69	96	98	100	97	100
Paimio	99	100	99	63	102	98	99	94	104
Perniö	97	100	96	49	98	96	101	97	93
Pertteli	98	100	96	59	100	98	101	96	96
Piikkiö	98	100	102	70	101	99	99	98	103
Pyhämaa	97	100	98	71	99	99	101	98	96

Kunta	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Pyhäranta	98	100	102	72	99	103	100	97	94
Pöytyä	98	100	99	64	101	96	100	98	100
Rusko	97	100	102	72	127	99	100	99	101
Rymättylä	98	100	103	67	125	96	100	100	98
Sauvo	97	100	100	65	100	100	100	98	99
Somerniemi	96	100	99	70	93	99	100	96	96
Somero	96	100	97	76	98	98	100	94	95
Suomusjärvi	99	100	92	59	105	95	100	95	95
Särkisalo	98	100	99	49	106	96	102	97	96
Taivassalo	96	100	104	61	90	99	100	94	100
Tarvasjoki	99	100	103	65	101	98	99	98	99
Vahto	98	100	102	62	101	99	100	98	100
Vehmaa	97	100	96	73	91	96	101	96	92
Velkua	98	100	103	65	105	98	101	100	102
Vestanfjärd	97	100	91	55	87	100	100	97	103
Yläne	97	100	94	62	91	98	99	99	98
Ypäjä	97	100	95	75	91	97	101	98	100
AHVENANMAA									
Maarianhamina	101	101	103	94	98	100	100	99	109
Brändö	102	100	100	93	98	100	101	100	108
Eckerö	102	101	102	93	98	100	101	100	108
Finström	101	100	101	93	98	99	101	100	108
Föglö	101	101	105	93	98	99	100	100	108
Geta	101	101	103	93	98	99	101	100	108
Hammarland	102	101	102	93	98	101	101	99	108
Jomala	102	100	101	93	98	100	101	100	108
Kumlinge	101	100	102	93	98	99	101	99	109
Kökar	102	100	102	93	98	100	101	99	108
Lemland	102	101	103	93	98	101	100	99	108
Lumparland	102	101	103	93	98	103	101	100	109
Saltvik	103	100	103	93	98	102	101	100	108
Sottunga	103	101	102	93	98	100	101	100	108
Sund	101	101	103	93	98	99	101	100	108
Vårdö	101	101	103	93	98	101	101	100	108
SATAKUNTA									
Pori	97	100	93	95	90	99	101	98	101
Rauma	99	100	101	80	84	99	100	96	97
Kankaanpää	99	100	99	82	95	102	100	102	100
Harjavalta	96	100	97	85	92	96	102	98	97
Huittinen	97	100	103	86	105	96	99	96	95
Kokemäki	96	100	96	73	107	97	100	96	96
Eura	98	100	94	48	107	99	100	96	99
Eurajoki	99	100	100	56	104	98	101	97	99

Kunta	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Honkajoki	98	101	95	72	100	100	100	99	97
Karvia	100	100	96	70	95	100	102	99	95
Keikyä	99	100	94	86	107	99	100	98	97
Kiikoinen	97	100	97	67	95	95	98	95	99
Kiukainen	99	100	99	68	103	96	99	102	99
Kodisjoki	100	100	101	73	108	101	99	97	97
Kullaa	99	100	94	68	84	100	100	98	98
Köyliö	99	100	97	63	108	98	100	101	102
Lappi	99	100	99	66	108	101	99	100	97
Lavia	98	100	94	69	94	99	102	97	98
Luvia	99	100	102	43	92	103	100	99	96
Merikarvia	98	100	92	55	95	99	101	97	97
Nakkila	99	100	94	65	107	101	102	97	101
Noormarkku	97	100	94	67	93	98	99	95	98
Pomarkku	96	100	93	62	94	98	99	90	97
Rauman mlk	99	100	100	66	110	101	99	96	96
Siikainen	99	100	93	59	95	98	99	99	99
Suodenniemi	100	00	104	66	97	100	100	101	98
Säkylä	97	100	92	55	108	101	99	100	99
Ulvila	98	100	92	82	85	97	100	96	103
Vampula	99	100	97	66	105	93	99	100	95

EYTELÄ-HÄME

Hämeenlinna	100	100	101	94	94	98	100	98	99
Heinola	100	99	98	96	97	99	100	99	101
Lahti	100	100	102	102	96	99	100	100	100
Riihimäki	100	100	95	89	96	100	99	96	100
Forssa	98	100	102	81	96	100	100	98	96
Artjärvi	101	100	100	80	111	99	100	99	98
Asikkala	98	100	98	82	102	100	100	99	98
Hartola	99	100	96	79	90	100	100	96	95
Hattula	99	100	102	75	105	97	99	100	99
Hauho	99	100	101	74	107	97	99	96	99
Hausjärvi	101	100	95	77	106	99	99	91	98
Heinolan mlk	100	100	98	77	102	97	100	101	100
Hollola	101	100	101	76	109	101	99	99	98
Humppila	98	100	99	65	98	99	101	95	97
Janakkala	98	100	94	73	101	98	99	96	100
Jokioinen	98	100	102	72	92	100	100	96	95
Kalvola	99	100	100	67	108	100	99	97	100
Koski Hl	99	100	100	79	105	101	100	96	97
Kuhmoinen	99	100	100	73	94	103	101	99	96
Kärkölä	100	99	98	80	118	100	99	97	100
Lammi	97	100	97	78	109	99	100	100	98
Loppi	93	100	98	76	111	98	99	94	96
Nastola	101	100	99	81	108	100	100	100	100
Orimattila	99	100	99	84	111	99	100	96	96
Padasjoki	101	99	104	75	104	100	101	100	99
Renko	93	100	102	72	107	97	99	98	98
Sysmä	101	100	97	69	107	102	100	97	95
Tammela	97	100	100	72	107	98	100	95	96
Tuulos	97	100	100	74	107	96	100	99	99

Kunta	1	2	3	4	5	6	7	8	9
TAINMERIÄÄ									
Tampere	100	100	104	105	103	101	100	101	103
Valkeakoski	99	100	100	80	95	98	100	100	99
Vammala	98	100	99	84	93	96	99	95	102
Ikaalinen	99	100	102	83	93	96	102	100	96
Mänttä	99	100	94	82	90	97	101	98	99
Nokia	99	100	96	87	96	101	100	97	100
Toijala	98	100	101	78	100	97	99	96	99
Parkano	99	100	99	67	97	99	101	98	96
Eräjärvi	98	100	98	73	99	99	100	100	98
Hämeenkyrö	100	100	95	71	101	98	100	103	96
Juupajoki	98	100	98	71	95	98	101	100	101
Jämijärvi	98	100	104	75	94	101	100	98	95
Kangasala	100	100	104	79	100	99	101	100	100
Karkku	99	100	98	51	95	97	99	98	101
Kihniö	99	100	104	64	96	101	102	98	95
Kiikka	98	100	96	64	101	97	100	97	101
Kuhmalahti	100	100	102	68	109	101	101	97	97
Kuorevesi	99	101	93	71	106	98	101	97	99
Kuru	98	100	101	76	99	99	103	100	98
Kylmäkoski	100	100	102	65	112	96	99	100	99
Lempäälä	100	100	101	88	109	99	100	101	100
Luopioinen	98	100	104	73	131	102	101	105	99
Längelmäki	99	100	98	71	103	98	101	100	97
Mouhijärvi	100	100	99	64	97	96	99	98	96
Orivesi	99	100	99	77	108	97	100	94	100
Pirkkala	100	100	104	85	113	99	100	100	101
Pohjaslahti	98	100	95	74	108	96	101	105	100
Punkalaidun	98	100	92	66	102	96	99	98	100
Pälkäne	102	100	102	73	135	102	101	103	102
Ruovesi	99	100	101	76	109	98	101	97	101
Sahalahti	100	100	98	76	135	99	101	100	100
Suoniemi	100	100	95	66	108	101	101	100	99
Sääksmäki	100	100	100	79	110	97	101	103	104
Tottijärvi	99	100	94	71	108	100	100	100	100
Tyrvää	99	100	97	64	94	98	100	98	101
Urjala	98	100	101	56	108	98	100	95	98
Vesilahti	100	100	101	78	107	98	100	100	97
Viiala	99	100	101	71	117	95	101	95	98
Viljakkala	99	100	101	79	96	99	100	104	101
Vilppula	99	101	97	70	94	97	102	100	101
Virrat	99	100	98	74	104	99	101	96	97
Ylöjärvi	100	100	103	87	113	101	100	101	100
KAAKKOIS-SUOMI									
Kotka	98	100	100	93	95	100	99	99	100
Hamina	97	100	99	99	98	100	99	95	101
Lappeenranta	100	100	100	102	94	98	101	99	100

Kunta	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Kouvola	99	100	104	98	94	100	102	99	102
Imatra	101	100	100	88	92	100	101	101	98
Karhula	100	100	102	95	98	101	100	101	99
Kuusankoski	99	100	97	86	93	100	101	96	96
Anjala	98	100	99	76	104	98	101	94	99
Elimäki	99	100	102	75	109	100	101	101	97
Haapasaari	102	100	100	71	115	98	101	98	100
Iitti	99	100	98	76	110	101	101	99	98
Jaala	99	100	95	73	99	97	100	101	96
Joutseno	99	100	99	78	100	98	101	98	96
Kymi	99	100	101	78	104	98	100	100	102
Lemi	98	100	99	74	112	97	100	98	97
Luumäki	99	100	97	71	92	97	101	97	99
Miehikkälä	98	100	99	73	94	97	101	93	94
Nuijamaa	99	100	99	78	100	97	100	100	97
Parikkala	99	100	96	90	98	98	100	100	97
Pyhtää	99	100	100	72	120	100	101	99	101
Rautjärvi	100	100	101	74	99	99	101	101	98
Ruokolahti	101	100	99	80	109	99	100	101	95
Saari	99	100	102	83	98	97	101	101	95
Savitaipale	98	100	98	75	100	96	101	97	96
Simpele	99	100	102	81	96	100	100	96	96
Sippola	99	100	101	80	103	97	102	97	100
Taipalsaari	101	100	100	77	112	97	101	102	97
Uukuniemi	100	101	103	76	91	98	101	100	98
Valkeala	98	100	102	65	112	100	101	97	99
Vehkalahti	98	100	99	77	114	99	101	96	98
Virolahti	97	100	100	69	109	100	102	95	101
Ylämaa	99	100	100	73	115	97	98	101	99

KESKI-SUOMI

Jyväskylä	100	100	103	114	97	102	100	103	101
Suolahti	99	101	97	101	111	101	99	98	94
Äänekoski	101	100	97	89	111	100	100	98	96
Jämsä	99	100	97	85	101	99	100	96	94
Hankasalmi	99	100	99	81	106	103	101	97	99
Joutsa	100	100	96	101	90	99	102	96	98
Jyväskylän mlk	100	100	97	84	112	101	99	102	101
Jämsänkoski	98	100	96	77	104	98	101	97	95
Kannonkoski	100	100	100	81	103	103	101	100	95
Karstula	100	100	100	79	106	102	102	101	96
Keuruu	100	101	99	79	106	102	102	102	98
Kinnula	100	100	93	70	113	101	102	100	95
Kivijärvi	101	100	96	32	109	100	101	100	95
Konginkangas	101	101	98	85	117	103	100	93	99
Konnevesi	99	100	95	78	110	99	99	93	95
Korpilahti	101	100	94	77	103	101	99	102	93
Kyyjärvi	99	100	101	80	105	102	101	100	92

Kunta	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Laukaa	100	100	101	83	115	101	100	102	102
Leivonmäki	100	101	95	83	90	101	102	95	96
Luhanka	101	101	98	75	99	99	102	96	96
Multia	100	100	99	75	108	100	102	100	98
Muurame	99	100	102	83	106	101	100	101	99
Petäjävesi	100	101	101	72	115	100	101	101	102
Pihtipudas	100	100	99	85	115	105	102	95	96
Pylkönmäki	100	100	99	73	112	103	102	99	97
Saarijärvi	101	101	99	85	112	102	101	102	96
Sumiainen	100	100	98	83	110	103	100	100	97
Säynätsalo	101	101	100	86	108	98	100	103	98
Toivakka	99	100	103	82	91	101	100	102	100
Uurainen	100	100	100	82	112	104	100	99	99
Viitasaari	101	100	98	90	103	102	102	96	95
ETELÄ-SAVO									
Mikkeli	101	100	102	95	102	102	99	99	98
Savonlinna	102	100	103	103	101	100	100	101	98
Pieksämäki	99	100	98	89	94	99	101	95	96
Varkaus	101	100	97	95	97	99	100	99	98
Anttola	101	101	99	85	91	100	100	98	97
Enonkoski	102	100	102	82	93	99	98	100	96
Haukivuori	100	100	98	81	94	101	101	104	96
Heinävesi	99	101	101	76	105	100	100	97	94
Hirvensalmi	101	100	98	87	92	101	100	99	98
Joroinen	100	101	97	65	104	98	99	99	95
Juva	100	100	97	90	91	98	102	98	98
Jäppilä	99	101	98	75	105	100	101	95	98
Kangaslampi	101	100	96	77	104	98	101	100	98
Kangasniemi	100	100	103	80	91	97	101	97	97
Kerimäki	100	100	103	85	81	101	100	97	96
Leppävirta	100	100	96	77	101	98	101	100	96
Mikkelin mlk	101	100	99	80	92	99	100	97	99
Mäntyharju	99	100	97	83	111	98	101	96	96
Pertunmaa	100	100	97	83	90	98	101	102	95
Pieksämäen mlk	101	101	99	75	106	101	101	95	95
Punkaharju	101	100	103	87	92	99	100	101	98
Puumala	101	100	101	82	91	99	101	99	96
Rantasalmi	99	100	97	62	91	99	102	97	96
Ristiina	101	100	97	85	91	99	99	97	98
Savonranta	101	101	100	81	91	99	99	100	95
Sulkava	101	100	101	77	96	99	101	100	96
Suomenniemi	101	100	100	84	100	100	101	98	98
Sääminki	100	100	102	88	95	100	101	101	96
Virtasalmi	101	101	100	82	96	103	99	98	95

Kunta	1	2	3	4	5	6	7	8	9
POHJOIS-SAVO									
Kuopio	100	100	101	106	96	99	99	101	99
Iisalmi	100	101	102	89	97	100	100	98	97
Suonenjoki	99	100	100	89	104	101	101	98	95
Juankoski	101	100	100	92	103	98	101	97	97
Kaavi	100	101	97	106	103	96	100	96	97
Karttula	100	101	103	91	104	100	101	101	97
Keitele	99	100	100	86	104	98	104	97	99
Kiuruvesi	100	100	101	108	106	102	101	100	93
Lapinlahti	99	101	99	93	112	100	101	96	96
Maaninka	100	101	102	98	104	99	101	97	96
Nilsinä	101	100	98	97	104	99	102	97	97
Pielavesi	100	100	100	104	103	99	101	98	94
Rautalammi	100	100	98	76	105	102	101	99	94
Rautavaara	101	100	101	83	103	96	102	97	94
Riistavesi	100	100	102	86	110	102	101	100	102
Siilinjärvi	100	100	102	103	103	99	101	96	100
Sonkajärvi	99	101	99	78	98	99	101	98	98
Tervo	99	100	103	86	95	101	101	101	97
Tuusniemi	100	101	99	78	109	98	101	96	98
Varpaisjärvi	100	100	100	90	107	102	101	96	93
Vehmersalmi	99	100	101	73	101	100	101	98	94
Vesanto	101	100	98	77	95	99	100	99	97
Vieremä	97	100	97	82	95	99	100	98	93
POHJOIS-KARJALA									
Joensuu	101	100	100	108	99	98	99	100	103
Lieksa	103	100	105	105	100	98	102	97	97
Nurmes	101	100	97	98	105	101	102	98	98
Outokumpu	99	100	98	89	116	101	101	102	100
Eno	100	101	102	92	103	99	100	98	102
Ilomantsi	101	100	98	86	101	98	101	99	101
Juuka	103	100	95	79	103	98	100	93	97
Kesälahti	100	101	100	84	99	99	100	95	101
Kiihtelysvaara	100	100	100	75	95	100	99	99	101
Kitee	101	100	96	86	100	99	101	95	99
Kontiolahti	100	101	100	79	111	100	99	97	100
Liperi	100	101	99	81	110	99	99	99	101
Nurmeksens mlk	102	101	96	81	106	99	102	97	98
Pielisjärvi	101	100	101	78	103	97	102	97	100
Polvijärvi	100	101	99	82	95	99	99	95	99
Pyhäselkä	101	101	101	80	102	97	101	99	102
Rääkkylä	100	101	100	81	94	96	99	101	103
Tohmajärvi	100	101	98	79	106	100	100	99	101
Tuupovaara	99	101	96	86	104	99	100	97	100
Valtimo	100	100	98	86	106	99	102	100	99
Värtsilä	102	101	97	65	104	99	101	97	99

Kunta	1	2	3	4	5	6	7	8	9
ETELÄ-POHJANMAA									
Vaasa	100	100	99	89	97	100	101	104	98
Kaskinen	99	100	99	65	96	98	101	96	97
Kristiinankaupunki	100	101	101	78	93	102	101	98	98
Pietarsaari	99	100	100	74	89	99	102	100	96
Uusikaarlepyy	99	101	94	76	87	101	100	97	98
Seinäjoki	98	100	102	96	102	99	101	99	101
Lapua	98	101	98	105	110	97	98	95	100
Kurikka	98	100	98	81	104	98	100	98	95
Alahärmä	95	101	93	68	99	95	98	91	98
Alajärvi	100	101	100	73	112	98	99	97	96
Alavus	99	101	94	86	117	97	99	94	99
Bergö	101	100	99	71	94	101	102	99	99
Björköby	102	100	100	74	102	99	101	98	98
Evijärvi	99	101	96	64	105	100	101	96	96
Ilmajoki	99	101	101	78	107	98	100	98	100
Isojoki	99	100	101	74	94	100	100	96	93
Isokyrö	99	100	98	76	103	98	99	101	97
Jalasjärvi	98	101	100	74	108	100	100	98	98
Jepua	99	101	99	65	98	99	101	100	95
Jurva	100	101	94	79	100	98	101	95	96
Karjajoki	98	101	98	84	109	99	101	96	99
Kauhajoki	98	100	101	82	102	96	99	96	97
Kauhava	99	101	93	76	111	95	98	97	99
Koivulahti	100	100	98	70	102	98	100	99	99
Korsnäs	100	100	99	83	92	98	102	98	85
Kortesjärvi	98	101	96	73	100	101	99	99	97
Kuortane	97	101	98	77	98	98	99	98	99
Laihia	99	100	101	75	103	98	100	101	98
Lappajärvi	98	101	99	76	108	98	100	95	99
Lapväärtti	100	101	98	73	94	102	101	99	97
Lehtimäki	98	101	92	67	96	97	99	96	99
Luoto	100	100	98	48	87	98	100	100	98
Maalahti	102	100	99	77	94	97	100	99	97
Maksamaa	101	100	99	55	101	97	102	99	99
Munsala	99	100	98	61	101	98	100	100	98
Mustasaari	100	100	97	76	102	97	99	99	99
Nurmo	99	100	101	76	106	101	101	101	102
Närpiö	98	100	104	85	94	100	101	101	98
Oravainen	97	100	98	56	93	97	102	98	98
Peräseinäjoki	99	101	100	71	109	100	99	99	97
Petolahti	100	100	100	82	94	99	101	98	97
Pietarsaaren mlk	101	100	99	57	94	98	100	98	97
Pirttikylä	99	100	104	78	94	97	101	96	95
Purmo	99	101	97	62	100	99	100	100	97
Raippaluoto	101	100	97	73	103	99	101	99	98
Siipyy	99	100	100	66	100	103	102	97	95
Soini	99	101	92	73	102	96	100	97	99
Sulva	99	100	100	82	102	100	99	98	99
Touva	98	100	101	80	103	97	100	92	95
Tiukka	99	101	101	89	94	103	101	98	98
Töysä	97	100	86	71	115	96	99	99	96

Kunta	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Uudenkaarlepyyn mlk	100	101	100	56	87	99	101	100	99
Vimpeli	100	101	99	75	113	99	100	94	98
Vähäkyrö	98	100	101	74	100	97	98	101	98
Vöyri	99	101	96	64	103	97	102	95	99
Ylihärmä	96	101	92	72	105	95	98	95	100
Ylimarkku	101	101	102	80	94	98	101	94	96
Ylistaro	98	101	99	72	108	100	99	99	98
Ähtäri	99	100	99	69	110	98	100	92	95
Ähtävä	101	100	103	55	94	99	100	98	97
KESKI-POHJANMAA									
Kokkola	100	101	101	91	100	100	100	99	100
Raahe	101	101	96	97	107	99	99	96	101
Ylivieska	99	101	99	84	103	99	98	101	99
Haapajärvi	99	101	97	66	104	101	102	99	101
Oulainen	99	101	103	86	99	100	100	102	95
Alavieska	99	101	101	70	97	102	99	96	97
Haapavesi	99	101	102	76	104	101	99	96	95
Halsua	100	100	98	62	111	100	100	97	96
Himanka	99	101	101	74	102	102	101	98	97
Kaarlela	101	101	102	103	94	102	100	99	101
Kalajoki	99	100	100	75	100	99	100	103	100
Kannus	100	101	100	78	112	98	101	98	96
Kaustinen	100	101	100	62	101	98	101	95	98
Kestilä	101	101	102	78	96	100	102	100	97
Kruunupyy	100	101	104	76	92	100	100	100	98
Kälviä	100	101	103	84	98	99	101	97	97
Kärsämäki	100	101	95	82	101	101	102	98	94
Lestijärvi	100	100	102	78	101	99	100	99	101
Lohtaja	101	101	101	72	114	100	100	102	100
Merijärvi	97	100	102	80	116	98	100	101	93
Nivala	99	100	94	71	108	100	99	100	96
Paavola	101	101	97	77	101	102	99	92	99
Pattijoki	100	100	95	79	113	101	99	96	100
Perho	100	101	101	75	97	99	101	97	98
Piippola	100	101	101	78	118	101	102	99	100
Pulkkila	99	100	103	75	118	101	102	94	99
Pyhäjoki	101	101	94	80	101	102	98	96	97
Pyhäjärvi Ol	100	100	105	94	112	100	101	98	93
Pyhäntä	99	100	101	93	96	103	101	101	100
Rantsila	100	100	99	78	98	100	101	95	101
Rautio	101	100	100	72	104	100	100	101	98
Reisjärvi	99	100	94	66	101	107	103	96	97
Revonlahti	100	100	95	82	101	99	101	96	97
Saloinen	100	100	97	82	109	98	99	95	99
Sievi	100	101	96	79	107	99	101	97	97
Siikajoki	101	101	98	68	113	101	100	97	101
Toholampi	100	101	96	80	98	100	100	100	97
Ullava	100	100	102	68	103	99	100	96	99
Veteli	99	101	98	63	111	101	101	96	95
Vihanti	102	100	104	73	101	99	100	100	97

Kunta	1	2	3	4	5	6	7	8	9
POHJOIS-POHJANTAA									
Oulu	101	100	102	108	93	98	99	101	103
Hailuoto	99	101	98	81	98	98	101	101	104
Haukipudas	99	101	99	80	116	97	99	97	104
Ii	100	101	101	83	96	99	100	103	100
Kempele	100	100	101	95	115	100	99	100	104
Kiiminki	100	100	99	80	121	98	100	100	102
Kuivaniemi	101	100	103	80	99	101	101	100	101
Kuusamo	100	101	102	103	111	102	102	101	100
Liminka	100	100	101	85	101	101	100	98	103
Lumijoki	100	101	102	93	99	105	101	100	102
Muhos	100	101	101	67	108	99	99	97	99
Oulunsalo	100	100	102	85	112	99	100	100	101
Pudasjärvi	101	101	94	82	107	99	101	97	97
Taivalkoski	101	101	101	86	101	104	102	99	102
Temmes	100	100	100	95	96	98	101	99	98
Tyrnävä	99	100	102	80	101	101	100	96	101
Utajärvi	100	100	96	73	101	100	100	98	98
Yli-Ii	101	100	104	78	106	101	101	100	101
Yli-Kiiminki	101	101	104	75	105	99	101	102	100
KAINUU									
Kajaani	100	101	105	93	104	99	100	101	99
Hyrnsalmi	100	101	102	80	96	100	100	95	97
Kajaanin mlk	102	101	105	78	113	100	101	99	98
Kuhmo	103	100	103	75	104	100	102	98	100
Paltamo	103	101	102	82	106	102	101	101	95
Puolanka	101	101	102	81	111	99	100	98	100
Ristijärvi	102	101	104	84	108	101	100	97	100
Sotkamo	101	101	101	92	114	100	101	99	97
Suomussalmi	102	101	104	77	111	101	102	94	99
Vaala	100	101	102	73	109	99	100	98	103
Vuolijoki	103	101	103	75	111	100	101	100	98
LAPPI									
Kemi	100	100	101	92	103	104	101	100	100
Tornio	101	100	96	85	100	103	100	100	101
Rovaniemi	101	100	103	116	100	102	101	102	98
Kemijärvi	103	101	102	118	107	104	102	97	102
Alatornio	100	100	95	116	118	100	100	102	104
Enontekiö	104	101	98	79	125	100	103	98	99
Inari	103	102	101	83	103	102	103	98	100
Karunki	102	101	100	98	119	102	100	103	100
Kemijärven mlk	101	101	102	72	112	105	102	97	99

Kunta	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Kemin mlk	101	101	101	90	111	101	100	98	102
Kittilä	100	101	102	80	93	102	101	99	100
Kolari	101	101	102	81	100	104	102	102	98
Muonio	101	102	98	77	108	101	101	99	98
Pelkosenniemi	101	101	101	80	117	106	102	96	102
Pello	103	101	101	94	101	101	102	99	99
Posio	101	101	103	84	111	105	102	97	99
Ranua	102	102	103	74	105	100	102	94	96
Rovaniemen mlk	101	101	102	74	97	101	101	99	98
Salla	102	101	101	71	108	101	102	95	98
Savukoski	102	102	103	85	117	106	103	97	100
Simo	101	101	103	74	99	101	100	97	98
Sodankylä	103	101	102	91	96	101	102	96	101
Tervola	103	101	101	84	104	101	101	98	101
Utsjoki	102	101	97	83	111	102	103	98	100
Ylitornio	102	101	103	85	101	100	102	98	101

SUURALUEITTAISET KALLEUSLUVUT (KOKO MAA = 100) MENORYHMITTÄIN

Menoryhmä	Etelä-Suomi		Väli-Suomi		Pohjois-Suomi		
	Hel- sinki	Muut kau- pun- git ja kaup- palat	Maa- lais- kun- nat	Kau- pun- git ja kaup- palat	Maa- lais- kun- nat	Kau- pun- git ja kaup- palat	Maa- lais- kun- nat
	1	2	3	4	5	6	7
10. Viljatuotteet	103	101	100	99	99	101	102
11. Liha	101	99	100	100	100	101	102
12. Kala	105	101	100	101	100	93	98
13. Maito, juusto, munat	104	100	100	100	100	100	101
14. Öljyt ja rasvat	99	100	100	100	100	100	100
15. Hedelmät ja marjat	106	101	97	103	102	102	103
16. Perunat	132	105	93	102	88	107	97
17. Sokeri	99	100	100	100	100	100	102
18. Kahvi, tee	101	100	100	100	100	100	100
19. Muu ruoka	99	100	100	100	101	99	100
1. RAVINTO	103	100	99	100	100	101	101
20. Juomat	99	100	100	101	101	101	102
21. Tupakka	100	100	100	100	100	100	100
2. JUOMAT JA TUPAKKA	99	100	100	100	101	101	101
30. Vaatetus	100	100	99	101	99	103	101
31. Jalkineet	97	102	100	99	100	100	101
3. VAATETUS JA JALKINEET	100	100	99	100	99	102	101
40. Asunto	135	99	74	97	81	104	82
4. ASUNTO	135	99	74	97	81	104	82
50. Sähkö	86	94	107	99	112	89	118
51. Kaasu	96	98	98	103	102	104	105
52. Lämmityskustannukset	93	99	102	100	99	101	102
5. VALO JA LÄMPÖ	91	97	104	100	103	98	107
60. Huonekalut ja matot	103	98	98	99	99	101	103
61. Kotitaloustekstiilit	104	101	99	99	99	100	99
62. Kotitalouskoneet ja -laitteet	96	100	99	101	101	103	103

Menoryhmä	1	2	3	4	5	6	7
63. Kotitalouden käyttöesineet	100	101	98	99	99	105	102
64. Kotitaloustarvikkeet ja -palvelukset	101	100	100	100	100	98	100
6. KOTITALOUSKALUSTO, -TARVIKKEET JA -PALVELUKSET	101	100	99	100	100	101	101
70. Liikennevälineet	100	100	100	100	100	100	100
71. Liikennevälineiden käyttö	104	100	100	99	98	100	99
72. Ostetut matkat	87	103	105	103	106	102	107
73. Tietoliikenne	106	99	100	103	98	96	97
7. LIIKENNE	99	102	101	100	101	100	101
80. Virkistys ja huvittelutavarat	101	98	97	103	101	105	103
81. Virkistys-, huvittelu- ja kulttuuripalvelukset	106	100	99	98	96	100	97
82. Kirjat, lehdet, kirjoitustarvikkeet	102	100	99	102	99	100	99
83. Koulutus	122	97	98	92	92	91	83
8. KOULUTUS JA VIRKISTYS	105	99	98	100	98	101	98
90. Terveysten ja sairauksien hoito	100	100	100	100	100	99	101
91. Henkilökohtainen puhtaus	104	100	97	98	95	101	97
92. Muut tavarat	100	101	99	99	97	105	102
93. Ravintola-, kahvila- ja hotellimenot	102	101	99	98	97	102	100
94. Finanssi- yms. palvelukset	100	100	100	100	100	100	100
9. MUUT TAVARAT JA PALVELUKSET	101	100	99	99	98	101	100
YHTEENSÄ	106	99	95	99	96	101	98

LÄHDELUETTELO

Dyrortsundersökningen 1964, Metodbeskrivning, Prememorior från SCB, Statistiska centralbyrån, Stockholm 1969

Ortsprisindex, Statens offentliga utredningar 1962:39, Stockholm 1962

Antti Somervuori: Elinkustannusten ja reaalityulojen alueelliset erot Suomessa, Tilastokeskuksen tutkimuksia No 16, Helsinki 1972

Suomen keskus- ja vaikutusaluejärjestelmä, Valtakunnansuunnittelutoimiston julkaisusarja A:19, Helsinki 1967

Vuoden 1963 kalleusluokituskomitean mietintö, Komiteanmietintö 1964:A 11

T I L A S T O K E S K U S

TUTKIMUKSIA

1. Paavo Grönlund - Olavi Niitamo, Kansantalouden tilinpidon rakenne. Kesäkuu 1966, 38 s.
2. Olavi Niitamo, Taloudellinen malli. Kesäkuu 1966, 65 s.
3. Reino Hjerppe, Aksiomaattisen menetelmän periaatteista ja soveltamisesta kansantaloudellisen kuvausjärjestelmän laatimisessa. Huhtikuu 1967, 45 s.
4. Aarno Soivio, Koe akateemisen koulutuksen saaneen työvoiman kysynnän ennustamiseksi. Syyskuu 1967, 12 s.
5. Paavo Grönlund - Olavi Niitamo, Suomen kansantalouden tilinpito vuosina 1948 - 1964, käsitteet ja menetelmät. Maaliskuu 1968, 31 s.
6. Olavi Niitamo, Systemeijattelu eräitä pääpiirteitä. Huhtikuu 1968, 31 s.
7. Raoul Brummert, Om företaget och den ekonomiska tillväxten. En mikroekonomisk undersökning. Juni 1968, 169 s.
8. Kalevi Koljonen, Pääomakannan käsite ja mittaaminen sekä sovellutus Suomen rakennuskantaan vuosina 1950 - 1960.
9. Olavi Niitamo, Tuotantofunktio, sen jäännöstermi ja teknillinen kehitys. Tammikuu 1969, 49 s.
10. Eeva-Liisa Kaski, Näkökohtia aluetilastojen kehittämistä. 28 s.
Pertti Marjomaa, Aluesuunnittelun tilastojen tarpeesta. 18 s.
Reino Hjerppe, Pääomakannan alueittaisesta jakautumisesta aluesuunnittelun näkökulmasta. 17 s.
Antti Somervuori, Tulojen ja elinkustannusten alueellisten erojen mittaaminen. 4 + 54 s.
Kesäkuu 1969.
11. Heikki Oksanen, Monitasosuunnittelun käsite ja perusongelmat. 12 s.
Eila Olkkonen, Suunnittelusta ja päätöksenteosta monitasoprosesseina keskitetysti johdetuissa talouksissa. 18 s.
12. Tulonjaon kehityspiirteitä vuosina 1955 - 1968. Maaliskuu 1970, 40 s.
13. Tarmo Korpela, Suomen talonrakennustoiminnan lyhyen tähtäyksen ennustemalleja koskeva tutkimus. Kesäkuu 1970, 99 s.
14. Tor Hartman, Om studentexamen och det framtida antalet studenter. Juli 1971, 32 s.
15. Reino Hjerppe - Olavi E. Niitamo, Uuden SNA:n mukaisen kansantalouden tilinpidon perusrakenne. Elokuu 1971, 125 + 74.
16. Antti Somervuori, Elinkustannusten ja reaalityulojen alueelliset erot Suomessa. Maaliskuu 1972, 99 s.

17. Pasi Markelin, Itsemurhat Suomessa vuosina 1936 - 1965.
Elokuu 1972, 151 s.
18. Mauri Nieminen, Syntyvyysfunktion matemaattisesta teoriasta. Sovellutus Suomen väestöön vuosina 1963 - 1967.
Elokuu 1972, 82 s.
19. Vuoden 1971 kuntien kalleustutkimus.
Marraskuu 1972, 76 s.

HINTA: 5 mk
PRIS:

JAKAJA: Valtion painatuskeskus, Annankatu 44, 00100 Helsinki 10. Puhelin 90-645121/275
DISTRIBUTÖR: Statens tryckericentral, Annegatan 44, 00100 Helsingfors 10. Telefon 90-645121/274